

Ks. Marian Duda

Wyższy Instytut Teologiczny im. NMP Stolicy Mądrości w Częstochowie

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0564-3454>

DOI: <https://doi.org/10.15633/9788363241414.19>

TROSKA DUSZPASTERSKA O MŁODZIEŻ W ŚWIETLE ADHORTACJI APOSTOLSKIEJ PAPIEŻA FRANCISZKA *CHRISTUS VIVIT*

Wstęp

Duszpasterstwo Kościoła realizowane w konkretnej przestrzeni i czasie z konieczności podlega akomodacji do aktualnych uwarunkowań cywilizacyjnych. Nie chodzi w tym wypadku o akomodację, która w czymkolwiek pomniejszałaby rolę podstawowych i niezmiennych funkcji Kościoła jako takiego, lecz raczej o nowy sposób ich realizacji. Uświadomił to raz jeszcze papież Franciszek w czasie swojej pielgrzymki pokutnej do Kanady, stwierdzając, „że to nie wiara przeżywa kryzys, lecz pewne formy i tradycyjne sposoby, przy pomocy których ją głosimy”¹. Akomodacja więc tego rodzaju dotyczy nie tylko duszpasterstwa w znaczeniu ogólnym, lecz również jego poszczególnych dziedzin, w tym także, a może w sposób szczególny, duszpasterstwa młodzieży².

Jak wiadomo, impuls do nowego podejścia do duszpasterstwa młodzieży dał św. Jan Paweł II, czego szczególnym znakiem i to o zasięgu globalnym są zainicjowane przez niego Światowe Dni Młodzieży³. Dostrzegając on także konieczność odnowy duszpasterstwa młodzieży oraz trudności, na jakie ono napotyka, gdy pisał: „We wspólnocie kościelnej z trudem powstaje śmiało i dostosowane do naszych czasów duszpasterstwo młodzieży. Istnieje ryzyko, że młodzi, ze swą kruchą odpornością psychiczną, będą pozostawieni samym sobie, sfru-

---

¹ Franciszek, *Homilia w czasie nieszporów w Bazylice Notre-Dame de Québec* (28 VII 2022), <https://www.ekai.pl/dokumenty/homilia-papieza-franciszka-nieszpory-w-bazylice-notre-dame-de-quebec-28-lipca-2022/> (dostęp: 5.08.2022).

² A. Długosz, *Młodzieży duszpasterstwo*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin 2006, s. 511.

³ M. Duda, *Światowe Dni Młodzieży. Ewangelizacyjny projekt Jana Pawła II wobec Kościoła przyszłości*, w: M. Duda, *VI Światowy Dzień Młodzieży Częstochowa '91. Owocowanie 1991-2016*, T. II/4, Częstochowa 2016, s. 425-446.

strowani i krytyczni wobec świata ludzi dorosłych, którzy nie przeżywają wiary w sposób konsekwentny i dojrzały, a przez to nie stanowią dla nich wiarygodnych wzorców”⁴.

Papież Franciszek od początku swojego pontyfikatu reprezentuje nowe podejście do duszpasterstwa, czego wyrazem jest jego idea „nawrócenia duszpasterskiego i misyjnego”⁵. Gdy chodzi natomiast o duszpasterstwo młodzieży, nieustannie zachęca do jego radykalnej odnowy, czego symbolem stało się jego wezwanie, skierowane do młodych w Rio de Janeiro: „Róbcie raban”⁶.

W niniejszej refleksji podjęto próbę prezentacji papieskiego nauczania dotyczącego troski duszpasterskiej o młodzież, zawartego w posynodalnej adhortacji apostołskiej *Christus vivit*, z dnia 25 marca 2019 roku⁷. Dokument ten powstał jako wynik obrad XV Zgromadzenia Zwyczajnego Synodu Biskupów, który odbył się w dniach 3-28 października 2018 roku pod hasłem „Młodzi ludzie, wiara i rozeznanie powołania”⁸. Już na etapie przygotowawczym do synodalnych obrad, w dniu 13 stycznia 2017 roku, Sekretariat Synodu Biskupów opublikował Dokument Przygotowawczy pt. *Młodzi, wiara, rozeznanie powołania*, zawierający ankietę na temat sytuacji młodzieży i jej duszpasterstwa, rozsyłaną do episkopatów poszczególnych krajów⁹. Papież Franciszek ze swej strony skierował z okazji prezentacji tegoż dokumentu list do młodych¹⁰. W odpo-

⁴ Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja Pastores dabo vobis o formacji kapłanów we współczesnym świecie*, (Watykan, 25 III 1992), nr 8. Zob. V. Gaeta, coll. W. Półtawska, *L'alba del futuro. Gli insegnamenti di Giovanni Paolo II ai giovani*, Alessandria 2015.

⁵ Franciscus, *Adhortatio apostolica de Evangelio Nuntiando nostra aetate „Evangelii gaudium”*, AAS 105 (2013), 1019-1137, 25, Franciszek, *Adhortacja apostolska Evangelii gaudium o głoszeniu Ewangelii w świecie współczesnym* (Watykan, 24 XI 2013), Kraków 2014, nr 25. Zob. J. Socha, *Teologiczno-pastoralne znaczenie pojęcia „nawrócenie pastoralne” w świetle adhortacji „Evangelii gaudium”*, <https://www.swmikolaj.org/ks-jacek-socha/64-teksty-ks-jacka-sochy/1446-teologiczno-pastoralne-znaczenie-pojcia-nawrocenie-pastoralne-w-wietle-adhortacji-evangelii-gaudium.html> (dostęp: 10.04.2019).

⁶ Zob. S. Rusin (red.), *Idźcie, zróbcie raban. Jak młodzi rozumieją wezwanie Franciszka*, Kraków 2013.

⁷ Franciszek, *Posynodalna adhortacja apostolska Christus vivit do młodych i całego Ludu Bożego* [dalej CHV], Kraków 2019.

⁸ XV Ordinary General Assembly Of The Synod Of Bishops (From 3th to 28 October), *Young People, the Faith and Vocational Discernment*, <http://www.synod2018.va/content/synod2018/en.html> (dostęp: 2.04.2019).

⁹ Sinodo Dei Vescovi, *XV Assemblea Generale Ordinaria. I giovani, La fede e Il discernimento vocazionale. Documento preparatorio*, http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20170113_documento-preparatorio-xv_it.html (dostęp: 2.04.2019). zob. J. Wojtkun, *W przededniu październikowego Synodu Biskupów o młodzieży. Omówienie dokumentu przygotowawczego*, w: „Zeszyty Formacji Katechetów” R. 18 (2018), nr 4, s. 17-24.

¹⁰ Franciscus, *Lettera ai giovani in occasione della presentazione del documento pre-*

wiedzi na ankietę Sekretariat Synodu otrzymał około 100 tysięcy odpowiedzi. Ponadto na zaproszenie Franciszka odbyło się tzw. „spotkanie presynodalne” w Watykanie w dniach 19–24 marca 2018 roku, w którym uczestniczyło 300 młodych osób, zarówno wierzących, jak i niewierzących z pięciu kontynentów. Owocem tego spotkania był dokument presynodalny, opracowany przez młodych uczestników tegoż spotkania na przyszły Synod¹¹. Całość przedsynodalnych refleksji znalazła odzwierciedlenie w *Instrumentum laboris* z dnia 8 maja 2018 roku, stanowiącego podstawę dla obrad Synodu¹². Wreszcie na zakończenie Synodu w dniu 27 października 2018 roku został opublikowany przez ojców synodalnych dokument końcowy¹³, a także list do młodych¹⁴. Wszystkie te dokumenty są o tyle warte przywołania, iż stanowią one całokształt refleksji nad młodzieżą na obecnym etapie misji Kościoła, a papież Franciszek w swojej posynodalnej adhortacji często do nich odsyła.

Niniejsza refleksja będzie obejmowała cztery części. Najpierw zostanie przedstawiona papieska wizja sytuacji dzisiejszej młodzieży (1). Następnie ukazana zostanie ogólna koncepcja duszpasterstwa młodzieży według Franciszka i jego podstawowe wymiary (2). Z kolei ukaże się młodzież jako pierwszorzędny podmiot duszpasterstwa młodych wobec swoich rówieśników (3). Wreszcie przedstawi się młodzież jako przedmiot duszpasterskiego oddziaływania dorosłych (4).

Sytuacja młodzieży we współczesnym świecie

Analizę sytuacji młodzieży we współczesnym świecie papież Franciszek nie rozpoczyna od danych empirycznych, lecz bazując na źródle wiary – Piśmie św. Pierwszy rozdział swojej adhortacji zatytułował on *Co Słowo Boże mówi o mło-*

---

paratorio della XV Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei vescovi, http://w2.vatican.va/content/francesco/it/letters/2017/documents/papa-francesco_20170113_lettera-giovani-doc-sinodo.html (dostęp: 3.04.2019). B. Giezza, *W drodze ku synodowi biskupów o młodzieży*, w „Studia Pastoralne”. Rocznik Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, R. 13 (2017), nr 13, s. 13–26.

¹¹ *Documento della Riunione pre-sinodale in preparazione alla XV Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi (Roma, 19–24 marzo 2018)*, 24.03.2018, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/03/24/0220/00482.html> (dostęp: 30.03.2018).

¹² Sinodo Dei Vescovi, *XV Assemblea Generale Ordinaria « I giovani, La fede e Il discernimento vocazionale. Instrumentum laboris* [dalej IL], Città del Vaticano 2018.

¹³ Synod 18, *Documento finale e Votazioni del Documento finale del Sinodo dei Vescovi al Santo Padre Francesco (27 ottobre 2018)* [dalej DK], <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/10/27/0789/01722.html> (dostęp: 4.04.2019).

¹⁴ *Lettera dei Padri Sinodali ai giovani (27 ottobre 2018)*, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/10/28/0790/01710.html#lettera> (dostęp: 3.04.2019).

dych? W ten sposób pragnie przybliżyć spojrzenie samego Boga na młodych, uświadamiając na podstawie tekstów biblijnych ze Starego i Nowego Testamentu, iż „Bóg patrzy na nich [młodych] inaczej”¹⁵. W konsekwencji w rozdziale drugim adhortacji pt. *Jezus Chrystus zawsze młody* Franciszek przedstawia Jezusa, który jest „młodym wśród młodych, aby stawać się dla nich wzorem i uświęcać ich dla Pana”¹⁶. Następnie kreśli swoistą teologię młodości: „Bóg jest sprawcą młodości i działa w każdym młodym człowieku. Młodość jest czasem błogosławionym dla młodego człowieka i błogosławieństwem dla Kościoła i świata. To radość, pieśń nadziei i szczęścia”¹⁷. Młodość, więc jest nie tyle zasługą ze strony człowieka, ile darem Boga: „Młodość jest łaską, to szczęście. Jest darem, który możemy bezużytecznie zmarnować lub przyjąć z wdzięcznością i przeżywać w pełni”¹⁸. Stąd też wniosek papieski, iż okres młodości jest cenny sam w sobie, a nie stanowi tylko „fazy przejściowej, w której ludzie młodzi czują się pchnięci w dorosłość”¹⁹. Lecz tak pojmowaną młodość można przeżywać jedynie pod warunkiem, że będzie się ona wiązała z przyjaźnią z Jezusem. „Nieważne, ile byś żył i doświadczył – nie dotrzesz do głębi młodości, nie poznasz prawdziwej pełni bycia młodym, jeśli nie spotkasz każdego dnia wielkiego Przyjaciela, jeśli nie będziesz przeżywał przyjaźni z Jezusem”²⁰.

W tej samej perspektywie zawsze Młodego Jezusa – Przyjaciela Młodych – zostaje ukazany Kościół, który także „jest młody, kiedy jest sobą, gdy otrzymuje coraz to nowe siły płynące ze słowa Bożego, z Eucharystii, z obecności Chrystusa każdego dnia. Jest młody, kiedy potrafi powracać do swojego źródła”²¹. Na tle tajemnicy Kościoła ukazana zostaje Maryja, która jako „Nasza Matka strzeże tego pielgrzymującego ludu, ludu młodych, których miłuje, który Jej poszukuje, [...] W ten sposób Maryja na nowo rozjaśnia naszą młodość”²². Wreszcie Franciszek przedstawia całą plejadę świętych młodych ludzi, którzy są „cennym odzwierciedleniem młodego Chrystusa, który jaśnieje, aby nas przebudzić i uwolnić od ospałości. [...] Wielu młodych świętych sprawiło, że kształt ich okresu młodzieńczego zajaśniał w całym pięknie i byli w swoim czasie prawdziwymi prorokami przemian. Ich przykład pokazuje, do czego zdolni są młodzi ludzie, gdy otwierają się na spotkanie z Chrystusem”²³.

¹⁵ Tamże, 6.

¹⁶ Tamże, 22.

¹⁷ Tamże, 135.

¹⁸ Tamże, 134.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże, 150.

²¹ Tamże, 35.

²² Tamże, 48.

²³ Tamże, 49.

Dopiero po nakreśleniu takiej perspektywy wiary i mając ją ciągle na uwadze, Franciszek patrzy na współczesny świat młodych z pogłębioną refleksją wiary w rozdziale trzecim pt. *Jesteście dniem Dzisiejszym Boga*²⁴. W oparciu o dorobek XV. Zgromadzenia Zwyczajnego Synodu dokonuje on swoistej analizy sytuacji współczesnej młodzieży. Nie zamierza w tym celu przeprowadzać jakiejś naukowej analizy typu socjologicznego, czy psychologicznego, lecz powszechnie dostępne obserwacje tych nauk przedstawia w języku pastoralnym, ubogacając je o doświadczenie Kościoła, w tym opinię samych młodych. Pisze on: „Po przyjrzeniu się słowu Bożemu nie możemy ograniczyć się do powiedzenia, że ludzie młodzi są przyszłością świata. Są jego teraźniejszością, ubogacając go swoim wkładem”²⁵. W ten sposób niejako uzupełnia często przywoływane nauczanie św. Jana Pawła II, iż młodzież jest przyszłością i nadzieją świata i Kościoła²⁶. „Ale czasy się zmieniają – zauważa Franciszek – i pojawia się pytanie: jaka jest dzisiejsza młodzież, co obecnie przeżywa?”²⁷. Odnotowuje jednocześnie, że dzisiaj nie można mówić o jednym świecie młodzieży, lecz raczej o różnych światach i to w zależności od kontekstu społeczno-kulturowego, jaki rozpatrujemy. „Mamy do czynienia z tak wielkim pluralizmem światów młodzieży – pisze Papież w swojej adhortacji – że w niektórych krajach istnieje tendencja do używania terminu «młodzież» w liczbie mnogiej. Ponadto grupa wiekowa rozpatrywana przez obecny Synod (16–29 lat) nie stanowi jednorodnej całości, ale składa się z grup, które przeżywają swoiste sytuacje”²⁸.

Stąd też kolejna ważna uwaga Papieża, iż „młodzież nie jest rzeczywistością, którą można analizować abstrakcyjnie. W rzeczywistości nie istnieje «młodzież», ale są ludzie młodzi z ich konkretnym życiem”²⁹. Ostatecznie bowiem, według Franciszka, „bycie młodym jest nie tyle okresem życia, ile stanem serca”³⁰. Uwzględniając takie spojrzenie na świat młodych, Franciszek zachęca poszczególne wspólnoty Kościoła „do przeprowadzenia z szacunkiem i powagą analizy własnej, najbliższej im sytuacji młodzieży, aby rozpoznać najbardziej odpowiednie programy duszpasterskie”³¹. Przestrzega przy tym, „aby nie tworzyć projektów, które izolują młodych od rodziny i świata, czy też zamieniają

²⁴ Tamże. Tak brzmi tytuł rozdziału III Adhortacji.

²⁵ Tamże, 64.

²⁶ „W Was jest nadzieja, ponieważ Wy należycie do przyszłości, a zarazem przyszłość do Was należy”. Jan Paweł II, *List do Młodych całego świata „Parati semper” z okazji Międzynarodowego Roku Młodzieży*, Watykan 1985, nr 1.

²⁷ CHV, 64.

²⁸ Tamże, 68.

²⁹ Tamże, 71.

³⁰ Tamże, 34.

³¹ Tamże, 103.

ich w wybraną mniejszość i chronią przed wszelkim zakażeniem³². Tego typu analiza sytuacji młodzieży uwzględniająca kontekst socjokulturowy nie może być wyłącznie teoretyczna. Dlatego Papież przestrzega: „Dziś grozi nam dorosłym, że będziemy sporządzali listę porażek i niedoskonałości obecnej młodzieży. Być może niektórzy będą nas okłaskiwać, ponieważ sprawiamy wrażenie ekspertów w znajdowaniu aspektów negatywnych i zagrożeń. Ale jaki byłby rezultat promowania takiej postawy? Coraz większy dystans, mniejsza bliskość, mniej wzajemnej pomocy³³.”

Nie pretendując do przedstawienia wyczerpującej analizy sytuacji współczesnej młodzieży³⁴ i odnosząc się raz po raz do refleksji przedsynodalnej i synodalnej, a także do swojego wcześniejszego nauczania, papież Franciszek pragnie zaprezentować w swej adhortacji „pewne sytuacje przydarzające się młodym³⁵”. Konstatuje generalnie, iż „w dzisiejszym świecie, pełnym osiągnięć, życie wielu z nich jest narażone na cierpienie i manipulację³⁶”. Związane to jest z samą sytuacją świata, znajdującego się w stanie głębokiego kryzysu, którego różne przejawy dotyczą szczególnie młode pokolenie, takie jak wszelkiego rodzaju przemoc, łącznie z prześladowaniem z powodu wyznawanej wiary. Gdy jedni młodzi są ofiarami przemocy, inni stają się jej sprawcami z braku perspektyw na godne życie, co prowadzi ich w konsekwencji do więzień³⁷. Inni młodzi z kolei są przedmiotem manipulacji ze strony wszelkiego rodzaju ideologii, „stając się w ten sposób łatwym łupem projektów dehumanizujących i destrukcyjnych, opracowanych przez ugrupowania polityczne lub potęgi gospodarcze³⁸”. Następnie Franciszek zauważa bardzo liczne zastępy młodych cierpiących „z powodu marginalizacji i wykluczenia społecznego, z powodów religijnych, etnicznych lub ekonomicznych³⁹”. Zdaniem Papieża sytuacja ta jest podwójnie bolesna i trudna w wypadku młodych kobiet. Zamiast rzeczywistej pomocy wobec tych wszystkich dramatów młodych, na które winno się reagować współczuciem – płaczem i solidarnością, zauważa Papież, duch tego świata proponuje nieraz receptę, „która polega na znieczuleniu młodych ludzi innymi wiadomościami, innymi rozrywkami, banalnością⁴⁰”. Zauważa przy tym, że „pomoc świadczona

---

32 Tamże, 30.

33 Tamże, 66.

34 Tamże, 103.

35 Tamże, 71.

36 Tamże.

37 Tamże, 72.

38 Tamże, 73.

39 Tamże, 74.

40 Tamże, 75.

młodym, szczególnie z krajów ze strefy ubóstwa, przez państwa bogate czy niektóre organizacje międzynarodowe jest niestety świadczona za wysoką cenę ideologicznej kolonizacji⁴¹.

Także współczesna kultura promująca swoisty kult młodości, w której „model piękna to model młodzieżowy” nie tyle sprzyja młodości, ale „oznacza tylko, że dorośli chcą skraść młodość dla siebie”⁴² – ostrzega młodych Papież.

Kolejnym dramatem młodzieży współczesnej jest negowanie rodziny pod wpływem globalnej kultury, co przybiera nieraz formę konfliktu pokoleń i co też „pozostawia ich bez punktów odniesienia”⁴³. W innych zaś kręgach kulturowych panuje w rodzinie wzajemna obcość, bądź też odwrócenie relacji międzypokoleniowych, co zakłóca jej funkcję edukacyjną i kulturową. Ten stan rzeczy posiada szczególnie negatywny wydźwięk, gdyż odbija się na przekazywaniu młodym świata wartości⁴⁴.

Po omówieniu poszczególnych przejawów dramatów młodych we współczesnym świecie Franciszek relacjonuje ich pragnienia, rany i poszukiwania. Na pierwszym miejscu odnosi się on do sfery seksualności w życiu młodych, którzy sami przyznają, iż ma ona „istotne znaczenie dla ich życia oraz rozwoju ich tożsamości”⁴⁵. Niemniej w świecie, który podkreśla wyłącznie seksualność w oderwaniu od miłości, nie tylko trudno jest zachować postawę „zdrowej seksualności”, ale także zrozumieć i przyjąć naukę Kościoła w tym względzie, „ponieważ jest postrzegana jako miejsce sądu i potępienia. Niemniej młodzież jest otwarta na dialog, m.in. w kwestiach związanych z różnicą pomiędzy tożsamością męską a żeńską, komplementarnością między kobietami a mężczyznami, na temat homoseksualizmu”⁴⁶. Przy tej okazji Franciszek zwraca uwagę na niebezpieczeństwo wykorzystania rozwoju nauki i technologii biomedycznych w modyfikowaniu ciała ludzkiego i które mimo, iż stanowią wielkie bogactwo, to jednocześnie budzą poważne pytania antropologiczne i etyczne⁴⁷.

W życiu młodych należy także dostrzec zranienia. „Są to rany ich osobistych porażek, zniweczonych pragnień, dyskryminacji i niesprawiedliwości, braku poczucia, że są kochanymi i uznanymi. Ponadto, są to także rany moralne, ciężar własnych błędów, poczucie winy z powodu pobłądzenia”⁴⁸.

⁴¹ Tamże, 78.

⁴² Tamże, 79.

⁴³ Tamże, 80.

⁴⁴ Tamże, 80. Z powołaniem się na *Dokument Spotkania Przesynodalnego Młodych*, (Rzym, 24 III 2018), I, 1.

⁴⁵ Tamże, 81.

⁴⁶ Tamże. Z przywołaniem DK, 39.

⁴⁷ Tamże, 82.

⁴⁸ Tamże, 83. Z przywołaniem DK, 67.

Z kolei przedstawione są przez papieża Franciszka szlachetnie pragnienia młodych ludzi. Niektórzy odczuwają pragnienie Boga, chociaż nie zawsze Boga objawiającego się. Inni wykazują pragnienie braterstwa, rozwijania swoich zdolności, u niektórych można zaobserwować szczególną wrażliwość artystyczną lub dążenie do harmonii z naturą, czy też ogromną potrzebę komunikacji, wreszcie głębokie pragnienie innego życia. Zdaniem Papieża „są to autentyczne punkty wyjścia, wewnętrzne energie, które z otwartością oczekują na jakieś słowo pobudzenia, światła i otuchy”⁴⁹.

Swoją analizę sytuacji młodzieży we współczesnym świecie Franciszek zamyka, sygnalizując trzy zagadnienia, którymi zajmował się Synod, a które mają według niego duże znaczenie. Zauważa jednak, że „będą one wymagały kontynuowania poprzez dalsze analizy oraz rozwinięcia zdolności do dania bardziej odpowiedniej i skutecznej odpowiedzi”⁵⁰.

Pierwszym z nich jest środowisko cyfrowe, które charakteryzuje współczesny świat. Chodzi w nim „o życie w kulturze głęboko skomputeryzowanej, która ma bardzo mocny wpływ na pojęcie czasu i przestrzeni, na postrzeganie siebie, innych i świata, na sposób komunikowania, uczenia się, zdobywania informacji, nawiązywania relacji z innymi”⁵¹. Papież dostrzega pozytywy tego środowiska, „w którym młodzi ludzie spędzają dużo czasu i łatwo się spotykają, [...] i które stanowi wyjątkową możliwość dialogu, spotkań i wymiany między ludźmi, a także dostępu do informacji i wiedzy. Ponadto świat cyfrowy jest wymiarem uczestnictwa w życiu społeczno-politycznym i aktywnej postawy obywatelskiej. Może ułatwiać obieg niezależnych informacji, pozwalający na skuteczną ochronę osób najbardziej podatnych na zagrożenia, poprzez ujawnianie przypadków łamania ich praw. W wielu krajach sieci internetowe i społecznościowe są obecnie nieodzowną przestrzenią, aby dotrzeć i zaangażować ludzi młodych, także w inicjatywy i działania duszpasterskie”⁵².

Jednakże świat cyfrowy niesie także pewne zagrożenia, związane z jego ograniczeniami, a wśród nich „mylenie komunikacji z samym tylko kontaktem wirtualnym. W rzeczywistości, «środowisko cyfrowe jest także obszarem samotności, manipulacji, eksploatacji i przemocy, aż do skrajnego przypadku *dark web*. Media cyfrowe mogą narazić na ryzyko uzależnienia, izolacji i postępującej utraty kontaktu z rzeczywistością, utrudniając rozwój autentycznych relacji międzyludzkich. Za pośrednictwem mediów społecznościowych upowszechniają się nowe formy przemocy, takie jak cyberprzemoc. Internet

⁴⁹ Tamże, 84.

⁵⁰ Tamże, 85.

⁵¹ Tamże, 86. Z przywołaniem DK, 21.

⁵² Tamże, 87. Z przywołaniem DK, 22.

jest również kanałem rozpowszechniania pornografii i wykorzystywania osób w celach seksualnych lub hazardu»⁵³.

Papież przestrzega także przed faktem, iż „w świecie cyfrowym działają ogromne interesy ekonomiczne, zdolne do posługiwania się formami kontroli zarówno subtelnymi, jak i inwazyjnymi, tworząc mechanizmy manipulowania sumieniami i procesem demokratycznym. Działalność wielu platform internetowych często polega na zachęcaniu do spotkań osób podobnie myślących, utrudniając konfrontację między zróżnicowanymi stanowiskami. Te zamknięte obiegi ułatwiają rozpowszechnianie fałszywych informacji i wiadomości, podsycając uprzedzenia i nienawiść. Rozpowszechnianie *fake news* jest wyrazem kultury, która zatraciła poczucie prawdy i nagina fakty do interesów partykularnych. Reputacja ludzi jest zagrożona poprzez procesy doraźne, prowadzone *on line*. Zjawisko to dotyczy także Kościoła i jego pasterzy”⁵⁴. Jako szczególne ostrzeżenie brzmią słowa samej młodzieży z dokumentu presynodalnego, które Franciszek przytacza: „Relacje z innymi w Internecie mogą stawać się nieludzkie. Wirtualne przestrzenie czynią nas ślepych na kruchość drugiego człowieka i odbierają nam możliwość dokonania autorefleksji. Problemy takie jak pornografia zaburzają u młodego człowieka postrzeganie ludzkiej seksualności. Używana w taki sposób technologia kreuje złudną równoległą rzeczywistość, która deprecjonuje godność osoby ludzkiej”⁵⁵. Ponadto, zauważa Papież, „zanurzenie w świecie wirtualnym doprowadziło do swoistej «migracji cyfrowej», czyli dystansowania się od rodziny, od wartości kulturowych i religijnych, co prowadzi wiele osób do świata samotności i kreowania własnego wizerunku, aż po doświadczenie braku korzeni, pomimo że fizycznie pozostaje się w tym samym miejscu”⁵⁶. Jednak ostatecznie Franciszek z nadzieją patrzy na młodzież, która jako pierwsze pokolenie świata cyfrowego staje dzisiaj przed wielkim wyzwaniem: „interakcji ze światem realnym i wirtualnym, w który młodzi wkraczają samodzielnie, jak na nieznaną kontynent. Dzisiejsza młodzież jest pierwszą, która dokonuje tej syntezy między tym, co osobiste, tym, co jest specyficzną właściwością każdej kultury, a tym, co jest globalne. Wymaga to jednak, aby udało im się przejść od kontaktu wirtualnego do dobrej i zdrowej komunikacji”⁵⁷.

Drugim poważnym problemem obok świata cyfrowego, przed którym staje młodzież dzisiejsza, to, zdaniem Franciszka, problem imigrantów, który uważa za paradygmat naszych czasów, a który to problem dotyczy młodych ludzi.

⁵³ Tamże, 88. Z przywołaniem DK, 23.

⁵⁴ Tamże, 89. Z przywołaniem DK, 24.

⁵⁵ Tamże, 90. Z przywołaniem *Dokumentu Spotkania Przesynodalnego Młodych*, (Rzym, 24 III 2018), I, 4.

⁵⁶ Tamże, 90.

⁵⁷ Tamże, 90.

Franciszek analizuje problem migracji jako zjawisko strukturalne, a nie tylko przejściowe, określa jego istotę, przyczyny współczesnego występowania, a także wymiar wiary: „Migranci «przypominają nam o pierwotnej kondycji wiary, a mianowicie o byciu ‘gośćmi i pielgrzymami na ziemi’ (por. Hbr 11, 13)»”⁵⁸.

Papież dostrzega dramat imigrantów, którzy padają ofiarą handlarzy ludźmi, podlegają przemocy, są skazani na życie w obozach dla uchodźców, a w krajach, do których dotarli, na odrzucenie, gdy rozprzestrzenia się mentalność ksenofobiczna, mentalność zamknięcia i skupienia się na sobie, na które trzeba reagować w sposób zdecydowany⁵⁹.

Ponadto młodzi imigranci narażeni są na oddzielenie od środowiska, z którego pochodzą, a często także wykorzenienie kulturowe i religijne⁶⁰.

W związku z tymi wszystkimi dramatami papież Franciszek „upoważnia Kościół do pełnienia w kwestii migracji proroczej roli w społeczeństwie”⁴⁸, a ludzi młodych z krajów, które przyjmują imigrantów, prosił, „by nie wpadli w sieci tych, którzy chcą ich przeciwstawić innym młodym, przybywającym do ich krajów, opisując ich jako osoby niebezpieczne i tak, jakby nie posiadali oni takiej samej niezbywalnej godności, jaką ma każda istota ludzka”⁶¹.

Wreszcie trzecim zagadnieniem istotnym w związku z analizą sytuacji młodych we współczesnym świecie, oprócz świata cyfrowego i paradygmatu migracji, jest, zdaniem papieża Franciszka, zjawisko wszelkiego rodzaju nadużyć wobec młodych, któremu trzeba położyć kres. Nadużycia te bowiem są grzechami, które „wywołują u ofiar «cierpienia, które mogą trwać przez całe życie i których żadna skrucha nie jest w stanie naprawić»”⁶². Papież odnotowuje, iż jest to zjawisko ogólnospołeczne, lecz „dotyka również Kościoła, stanowi poważną przeszkodę dla jego misji”⁶³, jest potwornością w jego obrębie i powoduje usprawiedliwioną złość ludzi Kościół jako odbicie gniewu Boga, zdradzonego i spoliczkowanego⁶⁴.

Franciszek potwierdza w zgodności z Synodem, iż nie ma już odwrotu od zdecydowanego działania mającego na celu zarówno zapobieganie podobnym nadużyciom wobec młodych, jak i stosowanie surowych sankcji wobec ich sprawców. „A wszystko to z łaską Chrystusa”⁶⁵.

⁵⁸ Tamże, 91. Z przywołaniem DK, 25.

⁵⁹ Tamże, 92. Z przywołaniem DK, 26.

⁶⁰ Tamże, 93. Z przywołaniem DK, 27.

⁶¹ Tamże, 94. Z przywołaniem DK, 28.

⁶² Tamże, 95.

⁶³ Tamże, 94. Z przywołaniem DK, 29.

⁶⁴ Tamże, 96.

⁶⁵ Tamże, 97.

Następnie Papież przystępuje do szczegółowego omawiania wariantów nadużyć. Wymienia różne ich rodzaje: władzy, gospodarcze, sumienia, seksualne. Podaje ich przyczyny: „pragnienie panowania, brak dialogu i przejrzystości, formy podwójnego życia, pustka duchowa, a także kruchość psychiczna są przestrzenią, na której kwitnie demoralizacja”⁶⁶. Wśród przyczyn szczególnie napiętnowany jest klerykalizm jako ciągła pokusa kapłanów, którzy interpretują „otrzymaną posługę jako *władzę*, którą należy wypełniać, a nie bezinteresowną i wielkoduszną *służbę*, którą należy ofiarować”⁶⁷.

Papież wyraża z jednej strony wdzięczność wszystkim, którzy mieli odwagę zawiadomić o doznanej krzywdzie, a z drugiej strony szczere uznanie dla biskupów, kapłanów i osób konsekrowanych, którzy z oddaniem służą młodym i dzięki Bogu stanowią większość⁶⁸. Uważa też, że mimo wszystko ten dramat nadużyć „przy bezcennej pomocy ludzi młodych, może naprawdę być szansą na reformę [Kościoła] o znaczeniu epokowym”⁶⁹.

Kończąc swoją analizę sytuacji młodych dzisiaj wobec wszystkich wyzwań, trudności i dramatów papież Franciszek przypomina im „o dobrej nowinie, która została nam dana w poranek Zmartwychwstania: że we wszystkich sytuacjach mrocznych lub bolesnych, o których wspominaliśmy, jest wyjście”⁷⁰. I kieruje do młodych osobisty apel: „Nie pozwól, by skradziono ci nadzieję i radość, aby cię oszołomiono, chcąc użyć cię jako niewolnika do własnych interesów. Odważ się być kimś więcej, ponieważ twoje życie jest ważniejsze niż cokolwiek innego. Nie musisz posiadać ani udawać. Możesz stać się tym, czym Bóg, twój Stwórca, wie, że jesteś, jeśli przyznasz, że jesteś powołany do wielkich rzeczy. Przyzywaj Ducha Świętego i idź z ufnością do wielkiego celu: świętości. W ten sposób nie będziesz kserokopią. Będziesz w pełni sobą samym”⁷¹. Daje także młodym radę: „[B]ycie młodym to nie tylko pogoń za przemijającymi przyjemnościami i powierzchownymi sukcesami. Aby młodość spełniła swój cel na drodze twego życia, musi być okresem hojnego dawania siebie, szczerego ofiarowania, poświęceń, które kosztują, ale czynią nas owocnymi”⁷². I zachęca: „Jeśli jesteś młody wiekiem, ale czujesz się słaby, zmęczony lub rozczarowany, proś Jezusa, aby cię odnowił. Z Nim nie brakuje nadziei”⁷³. Wreszcie przestrze-

⁶⁶ DK, 30.

⁶⁷ CHV, 98.

⁶⁸ Tamże, 99, 100.

⁶⁹ Tamże, 102.

⁷⁰ Tamże, 104.

⁷¹ Tamże, 107.

⁷² Tamże, 108.

⁷³ Tamże, 109.

ga przed izolacją: „Jeśli jesteśmy wyizolowani, bardzo trudno nam walczyć z własną pożądlivością, z zasadzkami i pokusami diabła oraz egoistycznego świata [...] Kiedy cieszy się życiem wspólnotowym, jesteście zdolni do wielkich poświęceń dla innych i dla wspólnoty. Natomiast izolacja – przeciwnie – osłabia was i naraża na najgorsze zło naszych czasów”⁷⁴.

Przedstawiając kompleksowo sytuację młodzieży, Papież broni ją przed kulturą tymczasowości w rozdziale szóstym pt. *Młodzi zakorzenieni*⁷⁵. Podejmuje polemikę z trendami współczesności, które powodują wykorzenie młodych, a zarazem daje wskazania, jak się przed nimi ochronić.

Koncepcja duszpasterstwa młodzieży papieża Franciszka

Odpowiedzią na wszelkie problemy młodych winno być duszpasterstwo Kościoła, niosące im Chrystusa, w którym człowiek znajduje swoją pełnię. Najogólniej rzecz ujmując, duszpasterstwo jest definiowane jako proces boski i ludzki zarazem, mający na celu ukonstytuowanie się wspólnoty w Chrystusie w historycznych warunkach ludzkiej egzystencji. Stanowi ono zorganizowaną działalność zbawczą Kościoła, na drodze służby człowiekowi (diakonia) przez głoszenie Słowa Bożego (martyria), sprawowanie ofiary eucharystycznej i innych sakramentów (leiturgia) oraz interpersonalne kontakty religijne i chrześcijańskie świadectwo życia⁷⁶. Ponieważ „troska o ludzi młodych nie jest dla Kościoła zadaniem opcjonalnym, ale istotną częścią jego powołania i misji w dziejach”⁷⁷, stąd też istnieje ta szczególna dziedzina duszpasterstwa, jaką jest duszpasterstwo młodzieży. Jak pisze Fiałkowski: „Jest ono posługą zbawczą Kościoła wobec młodzieży szkolnej, pozaszkolnej, akademickiej i pracującej. Celem tej posługi jest ukształtowanie nowego człowieka w Chrystusie, doprowadzenie młodzieży do dojrzałości w wierze, aby stawała się świadkiem Chrystusa, a także rozwój młodzieży w wymiarach religijnym, intelektualnym, etycznym, emocjonalnym i społecznym”⁷⁸. Ta ogólna teoria zastosowana do rzeczywistości ludzi młodych każe więc określić duszpasterstwo młodzieży jako budowanie wspólnoty w Chrystusie przez Słowo, sakrament i wzajemną służbę wśród ludzi młodych i przez ludzi młodych pod przewodnictwem

⁷⁴ Tamże, 110.

⁷⁵ Tamże 179–201.

⁷⁶ *Duszpasterstwo zwyczajne*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin 2006, s. 212–218.

⁷⁷ Sinodo Dei Vescovi, *XV Assemblea Generale Ordinaria « I giovani, La fede e Il discernimento vocazionale. Instrumentum laboris... »*, dz. cyt., nr 1.

⁷⁸ M. Fiałkowski, *Papieża Franciszka inspiracje dla duszpasterstwa młodzieży*, „Polonia Sacra” 20 (2016), nr 4 (45), 87.

i duszpasterzy, i w jedności z nimi, a przez to w całej rzeczywistości eklezjalnej i społecznej, w jakiej żyją ludzie młodzi dzisiaj. Jak już z powyższego widać, w tym oddziaływaniu zbawczym Kościoła na młodzież są elementy niezienne, które dotyczą darów łaski Boga, których Kościół jest depozytariuszem i szafarzem, a także elementy zmienne, dotyczące uwarunkowań cywilizacyjnych, w których żyją dzisiejsi ludzie młodzi, będący adresatami tychże darów⁷⁹. Papież Franciszek uczy wyraźnie, iż „niezależnie od przemian historycznych i wrażliwości ludzi młodych, istnieją dary Boga, które są zawsze aktualne, zawierające moc przekraczającą wszystkie epoki i wszystkie okoliczności: słowo Pana zawsze żywe i skuteczne, obecność Chrystusa w Eucharystii, która nas karmi, oraz sakrament przebaczenia, który nas wyzwala i umacnia. Możemy również wspomnieć o niewyczerpanym bogactwie duchowym przechowywanym przez Kościół w świadectwie jego świętych oraz w nauczaniu wielkich mistrzów duchowych”⁸⁰. Uświadomienie i ciągle przypominanie o tym, co istotne w duszpasterskiej posłudze wobec młodych w Kościele, pozwala uniknąć stawiania na pierwszym miejscu ludzkich środków oddziaływania i uznawania priorytetu środków nadprzyrodzonych.

Samo sedno przesłania ewangelicznego **przeznaczonego** dla młodzieży, **które winno** realizować duszpasterstwo młodzieży, przedstawia Franciszek w rozdziale czwartym adhortacji, zatytułowanym *Wspaniała wieść dla wszystkich młodych*. Píše on: „Niezależnie od różnych okoliczności, chciałbym ogłosić teraz wszystkim młodym rzecz najważniejszą, rzecz pierwszą, która nigdy nie może być przemilczana. Chodzi o wieść zawierającą trzy wielkie prawdy, które wszyscy musimy zawsze wielokrotnie usłyszeć”⁸¹. Te trzy prawdy są następujące: BÓG CIĘ KOCHA, CHRYSZTUS CIĘ ZBAWIA, DUCH DAJE ŻYCIE. Franciszek następnie przybliży młodym te podstawowe prawdy: „Przede wszystkim chcę powiedzieć wszystkim pierwszą prawdę: «Bóg cię kocha». Nawet jeśli już to słyszałeś, chcę ci to przypomnieć: Bóg cię kocha. Nigdy w to nie wątp, niezależnie od tego, co ci się przytrafia w życiu. W każdych okolicznościach jesteś nieskończenie miłowany”⁸².

„Druga prawda jest taka, że Chrystus z miłości oddał samego siebie aż do końca, aby cię zbawić. Jego rozpostarte ramiona na krzyżu są najcenniejszym znakiem przyjaciela, który potrafi posunąć się do ostateczności: „Umiłowawszy swoich na świecie, do końca ich umiłował” (J 13, 1)”⁸³.

⁷⁹ D. Lipiec, *Podstawy teologiczne duszpasterstwa młodzieży. Nauczanie św. Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka*, w: *Duszpasterstwo młodzieży w Polsce wobec współczesnych przemian*, Warszawa 2018, s. 19-47.

⁸⁰ CHV, 229.

⁸¹ Tamże, 111.

⁸² Tamże, 112.

⁸³ Tamże, 118.

Wreszcie trzecia prawda dotyczy Ducha Świętego: „To On [Duch Święty] przygotowuje i otwiera serca, aby przyjęły tę wieść, to On podtrzymuje przy życiu owo doświadczenie zbawienia, to On pomoże ci wzrastać w tej radości, jeżeli pozwolisz mu działać. Duch Święty napęlnia serce zmartwychwstałego Chrystusa, a stamtąd wlewa się w twoje życie jak źródło. A kiedy Go przyjmiesz, Duch Święty sprawia, że coraz bardziej wchodzisz w serce Chrystusa, byś był zawsze coraz bardziej napęlniony Jego miłością, Jego światłem i Jego mocą”⁸⁴.

Istotą więc duszpasterstwa młodzieży, według Franciszka, jest właśnie głoszenie kerygmy i dawanie jej priorytetu przed wszelką inną działalnością, nawet tzw. formacją, której nie neguje, lecz każe ją poprawnie rozumieć. „Poważnym błędem byłoby myślenie - uczy Franciszek - że w duszpasterstwie młodzieżowym rezygnuje się z kerygmy na rzecz formacji, która miałaby być bardziej «solidna»”⁸⁵. I dodaje: „Nie ma nic bardziej solidnego, bardziej głębszego, bardziej pewnego, bardziej treściwego i bardziej mądrego niż takie orędzie. Cała formacja chrześcijańska jest przede wszystkim pogłębieniem kerygmy, która przybiera coraz większą i coraz lepszą postać. Dlatego też duszpasterstwo młodzieżowe powinno zawsze obejmować wydarzenia pomagające odnowić i pogłębić osobiste doświadczenie miłości Boga i żywego Jezusa Chrystusa [...], to radosne doświadczenie spotkania z Panem nigdy nie powinno zostać zastąpione przez swoistą «indoktrynację»”⁸⁶. Dopiero w tak rozumianym duszpasterstwie młodzi będą w stanie właściwie przeżywać swą młodość, gdyż dadzą się oświecić i przemienić przez wspaniałą wieść Ewangelii, gdy będą ją przeżywać w sakramentach, zwłaszcza w Eucharystii, oraz realizować w służbie innym. Na marginesie można dodać, iż w samej adhortacji Papież nie poświęca wiele miejsca posłudze sakramentalnej w duszpasterstwie młodzieży. Więcej zawiera Dokument Końcowy oraz *Instrumentum Laboris*, ukazujące rolę sakramentu bierzmowania, Eucharystii, pojednania i małżeństwa w życiu młodzieży⁸⁷. Papież Franciszek w swojej adhortacji *Christus vivit* odkrywa trzy zasadnicze wymiary autentycznie rozumianego duszpasterstwa młodzieży. Ten rodzaj podejścia wyznacza prawda o ludzkim życiu młodego człowieka rozpatrywanego w świetle wiary.

1’Duszpasterstwo powołaniowe

Uwzględnia ono podwójne rozumienie powołania według Franciszka. W znaczeniu szerszym jest to powszechne wezwanie Boga kierowane do każ-

⁸⁴ Tamże, 130.

⁸⁵ Tamże, 214.

⁸⁶ Tamże.

⁸⁷ IL, 126, 188; DK, 61, 105.

dego człowieka. „Obejmuje powołanie do życia, powołanie do przyjaźni z Nim, powołanie do świętości itd. Ma ono wielką wartość, ponieważ stawia całe nasze życie przed tym Bogiem, który nas kocha, i pozwala nam zrozumieć, że nic nie jest owocem bezsensownego chaosu, ale przeciwnie, wszystko może być włączone w proces odpowiedzi Panu, który ma dla nas wspianą plan”⁸⁸. „Sprawą podstawową w tym względzie – uczy Franciszek – jest rozpoznanie i odkrycie, że tym, czego chce Jezus od każdego człowieka młodego, jest przede wszystkim jego przyjaźń. To jest rozeznanie podstawowe”⁸⁹. Powołanie w ścisłym sensie natomiast – uczy Franciszek – to wezwanie do konkretnej służby innym: „Jesteśmy powołani przez Pana, byśmy uczestniczyli w Jego dziele stwórczym, wnosząc nasz wkład w dobro wspólne na podstawie otrzymanych zdolności”⁹⁰. To szczególne powołanie „jest czymś, czego nie mogą wykorzystać z siebie, jeśli nie chcą siebie zniszczyć. Ja jestem misją na tym świecie, i dlatego jestem w tym świecie”⁹¹. „To «bycie dla innych» w życiu każdej młodej osoby jest zazwyczaj związane z dwiema podstawowymi kwestiami: stworzeniem nowej rodziny i pracą”⁹² – uczy Franciszek. Najpierw rozważa on powołanie małżeńsko-rodzinne, gdyż „ludzie młodzi mocno odczuwają powołanie do miłości i marzą o spotkaniu właściwej osoby, z którą mogliby stworzyć rodzinę i razem budować życie”⁹³. I zachęca młodych do podjęcia tego powołania: „Chcę wam powiedzieć, że warto postawić na rodzinę i że w niej znajdziecie najlepsze bodźce do dojrzewania i najpiękniejsze radości do dzielenia się”⁹⁴. Tym natomiast, którzy nie z własnego wyboru nie są powołani do małżeństwa ani życia konsekrowanego Franciszek przypomina, iż „pierwszym i najważniejszym powołaniem jest powołanie chrzcielne, [...] którego mają być świadkami na drodze ich osobistego wzrastania”⁹⁵.

Gdy chodzi o drugie podstawowe wezwanie, jakim jest powołanie do pracy, to Papiież przypomina swoje nauczanie z encykliki *Laudato si'*, iż „praca jest koniecznością, częścią sensu życia na tej ziemi, sposobem dojrzewania, ludzkiego rozwoju i osobistego spełnienia”⁹⁶. A także w obliczu różnych kwestii związanych z pracą, jak bezrobocie czy wykluczenie młodych, Ojciec św. uświadamia

⁸⁸ Tamże, 248.

⁸⁹ Tamże, 250.

⁹⁰ Tamże, 253.

⁹¹ Tamże, 254.

⁹² Tamże, 258.

⁹³ Tamże, 259.

⁹⁴ Tamże, 263.

⁹⁵ Tamże, 267.

⁹⁶ Tamże, 269. Franciszek, *Encyklika Laudato si' poświęcona trosce o wspólny dom* (Watykan, 24 V 2015), nr 128: AAS 107 (2015), 898.

głębszy sens pracy, która „jest wyrazem ludzkiej godności, jest drogą dojrzewania i integracji społecznej, jest stałym bodźcem do wzrastania w odpowiedzialności i kreatywności, jest zabezpieczeniem przed skłonnością do indywidualizmu i wygody i jest także oddawaniem chwały Bogu poprzez rozwój swoich zdolności”⁹⁷. A „[ś]wiadomość, że nie robisz rzeczy po to, by je robić, ale mają one sens, jako odpowiedź na powołanie rozbrzmiewające w głębi twojej istoty, aby dać coś dla innych, sprawia, że działalność ta daje naszemu sercu szczególne doświadczenie pełni”⁹⁸ – uczy Franciszek.

Dopiero na tym tle powołania człowieka młodego do służby innym w życiu rodzinnym i przez pracę Franciszek rozważa powołanie młodych do szczególnej konsekracji. Papież uważa, iż mając świadomość, że to Duch Święty budzi nowe powołania do kapłaństwa i życia zakonnego, „możemy i musimy odważyć się, by powiedzieć każdemu młodemu człowiekowi, by zastanowił się nad możliwością pójścia tą drogą”⁹⁹. Uświadamia młodym ludziom, że Jezus powołuje także i dzisiaj: „Jezus idzie między nami, tak jak to czynił w Galilei. Przechodzi przez nasze ulice, zatrzymuje się i patrzy nam w oczy, bez pośpiechu. Jego powołanie jest pociągające i fascynujące”¹⁰⁰. Dlatego zachęca: „Bądź pewien, że jeśli rozpoznasz powołanie Boże i pójdziesz za nim, to będziesz to tym, co nada pełnię twojemu życiu”¹⁰¹.

Przyjęciu tego szczególnego powołania nie jest w stanie przeszkodzić nawet brak świadectwa wierności niektórych kapłanów. „Z tego powodu Pan nie przestanie powoływać” – uważa Franciszek. „Wręcz przeciwnie, podwaja stawkę, ponieważ nie przestaje troszczyć się o swój umiłowany Kościół”¹⁰². Może zdziwić fakt, iż w obliczu braku powołań w niektórych Kościołach powołaniu do szczególnej konsekracji Papież poświęca tylko cztery numery swojej adhortacji, lecz wydaje się, że zabiera on na ten temat często głos w innych okolicznościach, chociażby z okazji Światowego Dnia Powołań Duchownych, obchodzonego co roku w Kościele.

To natomiast, co jest warte podkreślenia, to bardzo ważne stwierdzenie Papieża dotyczące podstawowego wymiaru prawdziwego duszpasterstwa młodzieży: „Wszelkie duszpasterstwo jest duszpasterstwem powołaniowym, wszelka formacja jest powołaniowa i wszelka duchowość jest powołaniową”¹⁰³. W ten sposób w świetle tej wizji nie można ograniczać duszpasterstwa powo-

⁹⁷ Tamże, 271.

⁹⁸ Tamże, 273.

⁹⁹ Tamże, 274.

¹⁰⁰ Tamże, 277.

¹⁰¹ Tamże, 276.

¹⁰² Tamże, 275.

¹⁰³ Tamże, 254.

łaniowego jedynie do akcji mającej na celu budzenie i pielęgnowanie powołań duchownych, aczkolwiek w całości duszpasterstwa akcja ta ma swoje miejsce i rolę do odegrania. Niemniej wszelkie autentyczne oddziaływanie duszpasterskie winno uwzględniać perspektywę powołania jako fundamentalną w misji Kościoła, zwłaszcza pośród młodych.

Jednak wymiar powołaniowy każdego rodzaju duszpasterstwa, w tym duszpasterstwa młodzieży, wiąże się nierozłącznie z kwestią rozeznania. Stąd też Franciszek, zakładając to, co napisał o rozeznaniu w swojej adhortacji *Gaudete et exsultate*¹⁰⁴, ukazuje rozeznanie w służbie odkrywania przez człowieka młodego swojego życiowego powołania. Rozeznanie, według Franciszka, „choć obejmuje rozum i roztropność, to je przewyższa, bo chodzi w nim o dostrzeżenie tajemnicy jedynego i niepowtarzalnego planu, jaki Bóg ma dla każdego. [...] Stawką jest sens mojego życia wobec Ojca, który mnie zna i kocha, ten prawdziwy sens, dla którego mogę poświęcić me życie, a którego nikt nie zna lepiej niż On”¹⁰⁵. Autentycznemu rozeznaniu winna towarzyszyć formacja sumienia, by uczyć się „żyć te same uczucia jak Jezus Chrystus, przyjmując kryteria Jego wyborów i intencje Jego działania (por. Flp 2, 5)”¹⁰⁶.

Następnie Papież daje wskazówki młodym oraz ich duszpasterzom w celu rozpoznania powołania. Ten wysiłek wymaga przestrzeni samotności i ciszy modlitewnej¹⁰⁷, gotowości do słuchania: Pana Boga, innych osób, samej rzeczywistości¹⁰⁸. Rzeczą konieczną jest także stawianie sobie pytań: „Czy znam siebie samego poza moimi pozorami i odczuciami? Czy wiem, co przynosi radość mojemu sercu, a co je zasmuca? Jakie są moje mocne, a jakie słabe strony? W ślad za nimi natychmiast pojawiają się kolejne pytania: Jak mogę służyć lepiej i być bardziej użyteczny dla świata i Kościoła? Jakie jest moje miejsce na ziemi? Co mogę zaoferować społeczeństwu? Za tymi pytaniami przychodzą kolejne, bardzo realistyczne: Czy mam umiejętności potrzebne do świadczenia tej służby, czy mogę je nabyć lub rozwinąć?”¹⁰⁹. Pytania te winny być stawiane nie tylko i nie tyle w kontekście odniesienia do samego siebie, ale także w relacji do innych¹¹⁰. W odpowiedzi na stawiane sobie pytania należy usłyszeć przyjaciół-

¹⁰⁴ Franciszek, *Adhortacja apostolska Gaudete et exsultate o powołaniu do świętości w świecie współczesnym* (Watykan, 19 III 2018), nr 166-168.

¹⁰⁵ CHV, 280.

¹⁰⁶ Tamże, 281. Z przywołaniem DK, 108.

¹⁰⁷ Tamże, 283.

¹⁰⁸ Tamże, 284.

¹⁰⁹ Tamże, 285.

¹¹⁰ Tamże, 286.

skie wezwanie Jezusa, który odkrywa przed młodym człowiekiem wolę Ojca¹¹¹. I daje poznać człowiekowi charyzmat, którym go wyposaża na „twoją miarę, na miarę całego twojego życia”¹¹². Jednak ten dar powołania wymaga odpowiedzi, wymaga podjęcia ryzyka i wysiłku, gdyż „[k]iedy Pan wzbudza powołanie, nie tylko myśli o tym, kim jesteś, ale o tym wszystkim, czym wraz z Nim i innymi możesz się stać”¹¹³.

Na tej drodze rozeznawania powołania młody człowiek nie jest i nie może być sam. Papież pisze, że „istnieją kapłani, zakonnicy i zakonnice, świeccy, profesjonalści, a także wykwalifikowani młodzi ludzie, którzy mogą towarzyszyć innym młodym w rozeznawaniu ich powołania”¹¹⁴. Owo towarzyszenie zobowiązuje na pierwszym miejscu do słuchania, które ma trzy formy wrażliwości: kiedy musimy pomóc drugiemu rozpoznać ścieżkę jego życia, pierwszą powinnością jest słuchanie go¹¹⁵. A słuchanie obejmuje trzy różne i uzupełniające się wrażliwości lub uwagi: uwaga skierowana na osobę, jej znakiem jest czas jej poświęcony¹¹⁶; uwaga rozeznawania – chodzi o uchwycenie właściwego momentu, w którym dostrzeżę się łaskę lub pokusę¹¹⁷; słuchanie impulsów, których inni doświadczają „z wyprzedzeniem”¹¹⁸. Wówczas to każde dobre „rozeznanie jest drogą wolności, która wydobywa to, co unikalne z każdej osoby, to, co jest tak indywidualne, tak osobiste, że zna to tylko Bóg”¹¹⁹. Osoba towarzysząca na końcu tego procesu rozeznawania winna zniknąć w pewnym momencie, „aby pozwolić mu [powołanemu] podążać tą ścieżką, którą odkrył”¹²⁰. Aby jednak towarzyszyć umiejętnie innym, trzeba samemu posiadać doświadczenie podążania tą ścieżką w życiu, tak jak czyniła to Maryja¹²¹.

2' Duszpasterstwo synodalne

Zdaniem papieża Franciszka „duszpasterstwo młodzieżowe, jak zresztą całe duszpasterstwo Kościoła, winno być duszpasterstwem synodalnym, to znaczy zdolnym do tworzenia pewnego «wspólnego podążania», które pociąga za sobą

¹¹¹ Tamże, 287.

¹¹² Tamże, 288.

¹¹³ Tamże, 289.

¹¹⁴ Tamże, 291.

¹¹⁵ Tamże.

¹¹⁶ Tamże, 292.

¹¹⁷ Tamże, 293.

¹¹⁸ Tamże, 294.

¹¹⁹ Tamże, 295.

¹²⁰ Tamże, 297.

¹²¹ Tamże, 298.

«docenienie charyzmatów, jakie daje Duch zależnie od powołania i roli każdego z członków [Kościoła], poprzez zjawisko współodpowiedzialności»¹²². Chodzi mianowicie o prawdę, iż to cały Kościół jako wspólnota i poszczególne wspólnoty w jego łonie ewangelizują – duszpasterzują. Dopiero na drugim miejscu jawią się poszczególne osoby będące podmiotami duszpasterstwa młodzieży. Stąd też Papież pisze: „Ożywiani tym duchem, możemy przejść do Kościoła zaangażowanego i współodpowiedzialnego, zdolnego, by docenić bogactwo różnorodności, z których jest on stworzony, przyjmując z wdzięcznością wkład wiernych świeckich, w tym młodzieży i kobiet, życia konsekrowanego męskiego i żeńskiego, a także grup, stowarzyszeń i ruchów. Nikt nie może być odsuwany na bok, czy też stać z daleka»¹²³.

W ten sposób Kościół ukazuje się jako jedność pluralistyczna, która jest prawdziwą wspólnotą, a nie zunifikowaną grupą. „Ucząc się nawzajem od siebie, możemy lepiej odzwierciedlić ten wspaniały wielościan, którym powinien być Kościół Jezusa Chrystusa. Może on przyciągnąć ludzi młodych właśnie dlatego, że nie jest monolityczną jednością, lecz siecią różnorodnych darów, które Duch nieustannie weń wlewa, czyniąc go zawsze nowym, pomimo jego bied»¹²⁴.

Dla lepszego zrozumienia terminu synodalności warto zacytować niektóre numery Dokumentu Końcowego Synodu, który tłumaczy tę ideę szczególnie bliską pontyfikatowi papieża Franciszka: „Droga synodalności jest drogą, której Bóg oczekuje od Kościoła trzeciego tysiąclecia»¹²⁵ i trzeba się do niej nawrócić. A „Uczestnictwo młodzieży [w Synodzie] przyczyniło się do «przebudzenia» synodalności, która jest «konstytutywnym wymiarem Kościoła». [...] Jak mówi św. Jan Chryzostom – «Kościół i Synod to synonimy» – bowiem Kościół nie jest niczym innym jak «wędrowaniem razem» owczarni Bożej po ścieżkach historii na spotkanie z Chrystusem Panem»¹²⁶. Synodalność charakteryzuje zarówno życie, jak i misję Kościoła, który jest ludem Bożym, tworzonym przez młodych i starszych, mężczyzn i kobiety wszystkich kultur i perspektyw, jest ciałem Chrystusa, w którym jesteśmy członkami jedni drugich, począwszy od tych, którzy zostali usunięci na margines i znieważeni»¹²⁷.

„Synodalne życie Kościoła jest zasadniczo ukierunkowane na misję: [...] Lu-

¹²² Tamże, 203, 206.

¹²³ Tamże, 206.

¹²⁴ Tamże, 207.

¹²⁵ DK, 118. Synodalny kształt Kościoła.

¹²⁶ Franciszek, *Przemówienie podczas uroczystości upamiętniającej 50. rocznicę ustanowienia Synodu Biskupów* (Watykan, 17 X 2015).

¹²⁷ DK, 121.

dzie młodzi, otwarci na Ducha Świętego mogą pomóc Kościołowi w dokonaniu paschalnego przejścia od indywidualistycznie pojmowanego «ja» do kościelnego «my», gdzie każde «ja», będąc przyobleczone w Chrystusa (por. Ga 2, 20), żyje i podąża z braćmi i siostrami jako podmiot odpowiedzialny i aktywny w jednej misji ludu Bożego” (Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa*, 2 marca 2018, 107). To samo przejście, pod wpływem natchnienia Ducha Świętego i przewodnictwem pasterzy, musi nastąpić we wspólnocie chrześcijańskiej, wezwanej do porzucenia koncentrowania się na swoim „ja”, na swojej samozachowawczości, aby budować „my”, sprzyjające integracji całej rodziny ludzkiej i całego stworzenia¹²⁸.

3' Młodzieżowe duszpasterstwo ludowe

Oprócz zwyczajnego duszpasterstwa młodzieży, prowadzonego tradycyjnie przez parafie i ruchy kościelne, Franciszek wyróżnia tzw. „młodzieżowe duszpasterstwo ludowe”, dla którego proponuje zapewnienie przestrzeni w Kościele. Według Papieża duszpasterstwo to „ma odrębny styl, inne okresy, inny rytm, inną metodologię. Polega na duszpasterstwie szerszym i bardziej elastycznym, które pobudza w różnych miejscach, w których konkretnie poruszają się młodzi, tych naturalnych przewodników i te charyzmaty, jakie Duch Święty już zasiał pośród nich¹²⁹. Chodzi o uwolnienie od pewnego schematyzmu i formalizmu, tego, co już dobrego się dzieje w środowisku młodzieżowym, „aby nie stawiać wielu przeszkód, norm, kontroli i ram obowiązkowych dla tych młodych ludzi wierzących, którzy są naturalnymi liderami w sąsiedztwie i różnych środowiskach. Musimy ograniczyć się do towarzyszenia im i zachęcania ich, ufając trochę bardziej fantazji Ducha Świętego, który działa tak, jak chce¹³⁰. Do takiego rodzaju duszpasterstwa potrzebni są, według Papieża, liderzy ludowi. Jednak „trzeba, żeby «nauczyli się dostrzegać uczucia ludzi, aby stawali się ich rzecznikami i działali na rzecz ich promocji»¹³¹. „Liderzy ludowi – zdaniem Papieża – to zatem ci, którzy mają zdolność angażowania wszystkich, włączając w pielgrzymowanie młodzieży również najuboższych, słabych, ograniczonych i zranionych. Nie przeszkadzają im ani nie są przerażeni młodymi poranionymi i doświadczającymi krzyża¹³²”.

Elastyczność młodzieżowego duszpasterstwa ludowego w szczególności spo-

¹²⁸ DK, 125.

¹²⁹ CHV, 230.

¹³⁰ Tamże.

¹³¹ Tamże, 231.

¹³² Tamże.

sób winna dotyczyć tych młodych, „którzy nie dorastali w rodzinach lub instytucjach chrześcijańskich i znajdują się na drodze powolnego dojrzewania, gdyż musimy pobudzać «dobro możliwe»”¹³³. Przy tym Papież ostrzega, by nie szukać idealnej formy duszpasterstwa młodzieżowego, bowiem „Chrystus ostrzegał nas, abyśmy nie domagali się, aby wszystko było tylko pszenicą (por. Mt 13, 24-30). Czasami, domagając się duszpasterstwa młodzieży aseptycznego, czystego, nacechowanego ideami abstrakcyjnymi, dalekimi od świata i zachowanymi od wszelkiej zmy, sprowadzamy Ewangelię do propozycji mdłej, niezrozumiałej, dalekiej, oddzielonej od kultur młodzieżowych i dostosowanej jedynie do młodzieżowej elity chrześcijańskiej, która czuje się inną, ale która faktycznie płynie w izolacji bez życia i płodności. W ten sposób razem z chwastami, które odrzucamy, wrywamy lub dusimy tysiące pędów, które próbują rosnąć pośród ograniczeń”¹³⁴. Tymczasem „[z]amiast «tłumienia ich zestawem reguł, które dają niepełny i moralizatorski obraz chrześcijaństwa, jesteśmy wezwani do inwestowania w ich odwagę i wychowywania ich do wypełniania swoich obowiązków, pewni, że także błąd, klęska i kryzys to doświadczenia, które mogą umocnić ich człowieczeństwo»”¹³⁵.

Istnieje wręcz konieczność tworzenia takiego typu duszpasterstwa młodzieżowego, które byłoby zdolne „do tworzenia obszarów integracyjnych, gdzie byłoby miejsce dla wszystkich rodzajów młodych i gdzie bardzo realnie ukazywałoby się, że jesteśmy Kościołem o drzwiach otwartych. Nie jest nawet konieczne, aby ktoś w pełni przyjął całe nauczanie Kościoła, by mógł uczestniczyć w niektórych z naszych przestrzeni poświęconych ludziom młodym. Wystarczy postawa otwartości wobec tych wszystkich, którzy pragną i gotowi są na spotkanie z prawdą objawioną przez Boga. Niektóre propozycje duszpasterskie mogą wymagać przebycia już pewnej drogi wiary, ale potrzebujemy młodzieżowego duszpasterstwa ludowego, które otworzyłoby drzwi i udostępniło miejsce wszystkim i każdemu z osobna, z jego wątpliwościami, urazami, problemami, ich poszukiwaniem tożsamości, z ich błędami, ich historiami, doświadczeniami grzechu i wszystkimi trudnościami”¹³⁶. W ludowym duszpasterstwie młodzieżowym „musi być również miejsce dla „wszystkich tych, którzy mają inne wizje życia, wyznają inne religie lub deklarują, że znajdują się poza perspektywą religijną. Wszyscy ludzie młodzi, nikogo nie wykluczając, są w sercu Boga, a zatem także w sercu Kościoła. Ale uznajemy, że nie zawsze to stwierdzenie, które rozbrzmiewa w naszych ustach, znajduje rzeczywisty wyraz w naszych działaniach

¹³³ Por. Franciszek, *Adhortacja apostolska Evangelii gaudium o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie* (Watykan, 24 XI 2013), 44-45: AAS 105 (2013), 1038-1039.

¹³⁴ Tamże, 232.

¹³⁵ DK, 70; CHV, 233.

¹³⁶ Tamże, 234.

duszpasterskich: często trwamy zamknięci w naszych środowiskach, gdzie ich głos nie dociera, albo poświęcamy się działaniom mniej wymagającym lub przyjemniejszym, tłumiąc ów zdrowy niepokój duszpasterski, który wyprowadza nas z naszego rzekomego bezpieczeństwa. Jednak Ewangelia wzywa nas do odwagi i chcemy to czynić bez zarozumiałości i bez uprawiania prozelityzmu, świadcząc miłość Pana i wyciągając rękę do wszystkich młodych ludzi w świecie¹³⁷. Tego rodzaju duszpasterstwo jest jednak „procesem powolnym, naznaczonym szacunkiem, cierpliwym, ufnym, niestrudżonym, współczującym”¹³⁸. Dużą rolę może w nim odgrywać pobożność ludowa w jej różnych przejawach, między innymi pielgrzymki, które przyciągają „ludzi młodych, którzy niełatwo włączają się w struktury kościelne, i są konkretnym wyrazem zaufania Bogu”¹³⁹.

Powyższe propozycje duszpasterskie papieża Franciszka wydawać się mogą na pierwszy rzut zbyt liberalne i za daleko idące w otwartości, zwłaszcza gdy chodzi o młodzież, która nie podziela całości katolickiej nauki, czy też wyznaje inne religie i ma inne wizje życia. Jednak po głębszej refleksji jawią się nam one jako bardzo przydatne, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę młodzież poszukująca, „zbuntowaną”, mającą wątpliwości w wierze, co przecież jest charakterystyczne dla okresu młodości i co zobowiązuje do wychodzenia jej naprzeciw, a nie zostawienia jej samej sobie.

Ludowemu duszpasterstwu młodzieżowemu towarzyszy misja ludowa, która wymyka się spod kontroli i łamie wszelkie schematy kościelne. „Towarzyszmy jej, wspierajmy ją, ale nie usiłujmy jej zbyt regulować”¹⁴⁰. To, co jest naturą Kościoła, jego misyjność, winno więc również charakteryzować oddziaływanie duszpasterskie także wśród młodych ludzi. Stąd też Franciszek uczy, że „[j]eśli potrafimy słuchać tego, co mówi nam Duch, nie możemy pomijać faktu, że duszpasterstwo młodzieżowe musi być zawsze duszpasterstwem misyjnym”¹⁴¹. Nie trzeba, jak pisze, „długich kursów, aby młodzi ludzie byli misjonarzami. Nawet najslabsi, najbardziej ograniczeni i zranieni mogą nimi być na swój sposób, ponieważ zawsze trzeba pozwalać, aby dobro było przekazywane, nawet jeśli współlistnieje z wieloma słabościami”¹⁴². Przykładem tego misyjnego duszpasterstwa jest chociażby misja młodych odwiedzających domy czy też młodzieżowe formy duszpasterstwa wakacyjnego. Wówczas „[m]łodzi bardzo się ubogacają, gdy pokonują nieśmiałość i znajdują odwagę, by pójść odwiedzić domy, i w ten sposób nawiązują kontakt z życiem ludzi, uczą się patrzeć poza

¹³⁷ DK, 117, 235.

¹³⁸ CHV, 236

¹³⁹ Tamże, 237.

¹⁴⁰ Tamże.

¹⁴¹ Tamże, 240.

¹⁴² Tamże, 239.

granice swojej rodziny i grupy, zaczynają rozumieć życie w szerszej perspektywie. Jednocześnie umacnia się ich wiara i poczucie przynależności do Kościoła. Misje młodzieżowe, które zazwyczaj organizowane są w okresie wakacyjnym po okresie przygotowań, mogą spowodować odnowienie doświadczenia wiary, a nawet poważne zastanawianie się nad swoim powołaniem¹⁴³.

Wreszcie ta misyjność młodych objawia się w ich kreatywności, szczególnie gdy chodzi o korzystanie z nowych technologii. Są oni „zdolni do stworzenia nowych form misji w różnych dziedzinach. Na przykład, ponieważ poruszają się tak dobrze w sieciach społecznościowych, to trzeba ich zaangażować, aby wypełnili je Bogiem, braterstwem i zaangażowaniem¹⁴⁴”.

Młodzież podmiotem duszpasterstwa młodych

Podstawową kwestią w podejściu do duszpasterstwa młodzieży jest uznanie ich podmiotowości. To nie dorośli ani też duszpasterze są pierwszorzędym podmiotem ewangelizacji młodych, lecz, jak uczył już Sobór Watykański II w *Dekrecie o apostołstwie świeckich Apostolicam actuositatem*, „[w]łaśnie młodzi powinni stać się pierwszymi i bezpośrednimi apostołami młodzieży przez osobistą działalność apostołską w gronie swoich rówieśników, mając na uwadze środowisko społeczne, w którym żyją¹⁴⁵”. Tę podmiotowość młodzieży podkreślał wciąż Jan Paweł II, ucząc, iż „Kościół nie może widzieć w młodych ludziach po prostu przedmiotu swojej duszpasterskiej troski. W rzeczywistości bowiem są oni, i do tego stale trzeba ich zachęcać, czynnym podmiotem, aktywnymi uczestnikami ewangelizacji i twórcami społecznej odnowy¹⁴⁶”.

Do tej fundamentalnej kwestii powraca wciąż i od niej wychodzi w swym nauczaniu papież Franciszek, uświadamiając młodym ich podmiotowość w Kościele i konieczność podejmowania jego misji. „Pragnę podkreślić – uczy papież – że to sami ludzie młodzi są twórcami duszpasterstwa młodzieżowego, wspierani towarzyszeniem i kierownictwem, ale wolni w odnajdywaniu nieustannie nowych dróg z kreatywnością i śmiałością¹⁴⁷”. Zachęca również młodych do urzeczywistniania swej podmiotowości, wręcz prowokując do zajęcia właściwego dla

¹⁴³ Tamże, 240

¹⁴⁴ Tamże, 240.

¹⁴⁵ Concilium Vaticanum II, *Decretum de apostolatu laicorum „Apostolicam actuositatem*, 12, AAS 58 (1966), 841, w: Sobór Watykański II, *Dekret o apostołstwie świeckich „Apostolicam actuositatem*”, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 2002, s. 388.

¹⁴⁶ Ioannes Paulus II, *Adhortatio apostolica postsynodalis de vocatione et missione Laicorum in Ecclesia et in mundo „Christifideles laici*”, 46, AAS 81 (1989), 393–521, Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostołska o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie „Christifideles laici*”, w: *Adhortacje Jana Pawła II*, t. 1, Kraków 1996, s. 312.

¹⁴⁷ CHV, 203.

nich miejsca w Kościele i jego duszpasterstwie oraz w ich środowiskach życia. Świadczą o tym chociażby takie rozpalające wezwania: „Róbcie raban! Przepędźcie paraliżujące was lęki, byście się nie stali młodymi mumiami. Żyćcie! Weźcie się za to, co w życiu najlepsze! Otwórzcie klatki i wyfruńcie! Proszę was, nie przechodźcie na przedwczesną emeryturę”¹⁴⁸. I podobnie: „[N]ie patrzcie na życie «z balkonu», zaangażujcie się w nie – Jezus nie stał na balkonie, zanurzył się w życiu – nie patrzcie na życie «z balkonu», zanurzcie się w nim, jak to uczynił Jezus”¹⁴⁹. I jeszcze inne: „Nie mylcie szczęścia z kanapą i nie spędzajcie całego życia przed ekranem. Nie stawajcie się też smutnym widowiskiem porzuconego pojazdu. Nie bądźcie zaparkowanymi autami, ale raczej pozwólcie, by rozkwitły wasze marzenia i podejmujcie decyzje. Rzykujcie, nawet jeśli popełnicie błędy”¹⁵⁰.

To robienie rabanu, zejście z kanapy, wyjście na ulice ma jedyny cel – misję. Jezus i Jego Kościół czyni młodych powiernikami Jego misji. Papież Franciszek uświadamia to młodym, pisząc: „Dokąd nas posyła Jezus? Nie ma granic, nie ma ograniczeń: posyła nas do wszystkich. Ewangelia jest dla wszystkich, a nie dla niektórych. Nie jest tylko dla tych, którzy wydają się nam bliżsi, bardziej otwarci, bardziej przyjaźni. Jest dla wszystkich. Nie bójcie się iść i nieść Chrystusa w każde środowisko, aż na peryferie egzystencjalne, także do tych, którzy wydają się najbardziej oddaleni, najbardziej obojętni. Pan poszukuje wszystkich, pragnie, aby wszyscy poczuli ciepło Jego miłosierdzia i Jego miłości”. I zaprasza nas, abyśmy, nie lękając się, poszli z misyjnym przepowiadaniem wszędzie tam, gdzie jesteśmy i z kim jesteśmy: w gronie sąsiadów, na studiach, uprawiając sport, wychodząc z przyjaciółmi, w ramach wolontariatu lub w środowisku pracy, bo zawsze dobre i wskazane jest dzielenie z innymi radości Ewangelii. W ten właśnie sposób Pan staje się bliskim wobec wszystkich. I chce, abyście wy, młodzi, byli Jego narzędziami, by promieniować światłem i nadzieją, bo chce liczyć na waszą odwagę, świeżość, na wasz entuzjazm”¹⁵¹.

Ta podmiotowość młodych nie jest wyizolowana z całości działań wspólnoty Kościoła, stąd też konieczna w duszpasterstwie młodzieży jest podwójna świadomość: a mianowicie „że ewangelizuje ją cała wspólnota, oraz pilnej konieczności, by młodzi odgrywali w większym stopniu czynną rolę w propozycjach duszpasterskich”¹⁵².

Podmiotowość młodzieży we właściwej dla niej roli w duszpasterstwie wyrażać się ma nie tylko w postawie aktywnej, pełnej dynamizmu i zaangażowania, lecz także w jej czynnej roli, gdy chodzi o wypracowywanie programów

¹⁴⁸ CHV, 143.

¹⁴⁹ Tamże, 174.

¹⁵⁰ Tamże, 143.

¹⁵¹ Tamże, 177.

¹⁵² Tamże, 202.

duszpasterskich właściwych dla młodych oraz szukania właściwych sposobów ich realizacji. I dlatego papież Franciszek nie widzi konieczności opracowywania ze swej strony jakiegoś podręcznika czy praktycznego przewodnika duszpasterskiego. „Chodzi raczej – zdaniem Papieża – o skorzystanie ze sprytu, pomysłowości i wiedzy ludzi młodych na temat wrażliwości, języka i problemów innych młodych”¹⁵³. W tym jednak celu należałoby bardziej wsłuchiwać się w to, czym żyje i co ma do powiedzenia i zaproponowania młodzieży. Po prostu do stworzenia im przestrzeni realizacji swej podmiotowości. „Musimy stworzyć więcej przestrzeni, w których zabrzmiał głos młodzieży: «Wysłuchanie umożliwia wymianę darów w atmosferze empatii. [...] Jednocześnie umożliwia takie głoszenie Ewangelii, które naprawdę dociera do serca w sposób przekonujący i owocny»”¹⁵⁴. „Pokazują nam oni potrzebę podejmowania nowych stylów i nowych strategii. Na przykład, podczas gdy dorośli starają się, by mieć wszystko zaplanowane, z regularnymi spotkaniami i ustalonymi godzinami, to większość ludzi młodych jest dzisiaj mało zainteresowana takimi schematami duszpasterskimi. Duszpasterstwo młodzieżowe musi nabyć inną elastyczność i zapraszać młodych na wydarzenia, które co jakiś czas zaoferują im miejsce, gdzie otrzymają nie tylko formację, ale również umożliwiłoby im dzielenie się życiem, świętowanie, śpiewanie, wysłuchanie konkretnych świadectw i doświadczenie wspólnotowego spotkania z Bogiem żywym”¹⁵⁵.

Dlatego Papież radzi: „Z drugiej strony bardzo pożądane byłoby zebranie jeszcze większej liczby dobrych praktyk: tych metodologii, tych języków, tych motywacji, które okazały się naprawdę atrakcyjne, by przybliżyć ludzi młodych do Chrystusa i Kościoła. Nieważne, jakiego będą koloru, czy są «konserwatywni czy też postępowi», czy są «prawicowi czy też lewicowi». Ważne jest zebranie tego wszystkiego, co dało dobre rezultaty i co byłoby skuteczne, by przekazywać radość Ewangelii”¹⁵⁶.

Wśród głównych linii działania w duszpasterstwie młodzieży Franciszek wymienia dwie: „Jedną jest poszukiwanie, zaproszenie, wezwanie, które przyciągałoby młodych ludzi do doświadczenia Pana. Drugim jest wzrost, rozwój procesu dojrzewania tych, którzy już przeżyli to doświadczenie”¹⁵⁷. „W odniesieniu do punktu pierwszego – *poszukiwanie* – ufam w zdolności samych młodych, którzy potrafią znaleźć atrakcyjne drogi, aby zaprosić innych. Umieją organizować festiwale, zawody sportowe, i potrafią ewangelizować nawet w sieciach społecznościowych poprzez wiadomości, piosenki, filmy i inne

¹⁵³ Tamże.

¹⁵⁴ Tamże, 38.

¹⁵⁵ Tamże, 204.

¹⁵⁶ Tamże, 205.

¹⁵⁷ Tamże, 209.

działania. Trzeba tylko pobudzać młodych i dawać im swobodę działania, aby z entuzjazmem podejmowali aktywność misyjną w środowisku młodzieżowym. Pierwsze przepowiadanie może rozbudzić głębokie doświadczenie wiary podczas rekolekcji wywierających wpływ na całe życie, w rozmowie w barze, na przerwie w uczelni lub poprzez jedną z niezgłębianych dróg Boga. Ale najważniejsze jest to, aby każdy młody człowiek znalazł odwagę, żeby zasiał to pierwsze przepowiadanie na tej żyznej glebie, jaką jest serce drugiego człowieka młodego¹⁵⁸.

Podmiotowość młodzieży w duszpasterstwie wyraża się szczególnie poprzez język, jakim ona się zwykła komunikować. Uczy Papież: „[T]rzeba dać uprzywilejowane miejsce językowi bliskości, językowi miłości bezinteresownej, relacyjnej i egzystencjalnej, która dotyka serca, dociera do życia, rozbudza nadzieję i pragnienia. Trzeba podchodzić do ludzi młodych z językiem miłości, a nie z prozelityzmem. Językiem rozumianym przez ludzi młodych jest język tych, którzy dają życie, którzy są tutaj dzięki nim i dla nich, i tych, którzy pomimo swoich ograniczeń i słabości starają się konsekwentnie żyć swoją wiarą. Jednocześnie wciąż musimy zwracać większą uwagę na to, jak urzeczywistnić *kerygmat* w języku używanym przez dzisiejszą młodzież¹⁵⁹”.

Szczególnie gdy chodzi o prowadzenie młodzieży na drodze wzrostu w wierze, papież Franciszek czyni ważną przestrożę: „Zdarza się w niektórych miejscach, że spowodowawszy w ludziach młodych intensywne doświadczenie Boga, spotkania z Jezusem, które poruszyło ich serca, proponuje się im spotkania «formacyjne», w których poruszane są jedynie kwestie doktrynalne i moralne. Mowa jest o złu współczesnego świata, o Kościele, o nauce społecznej, o czystości, o małżeństwie, o kontroli urodzeń i o innych sprawach. Powoduje to, że wielu młodych się nudzi, zatracą ogień spotkania z Chrystusem i radość z pójścia za Nim, wielu opuszcza drogę, a inni stają się smutni i negatywni. Uspokójmy chęć przekazywania wielkiej ilości treści doktrynalnych, a starajmy się przede wszystkim pobudzić i zakorzenić wspaniałe doświadczenia, które podtrzymują życie chrześcijańskie¹⁶⁰”. Dlatego też zdaniem Papieża „[w]szelki projekt edukacyjny, każdy program rozwoju dla ludzi młodych powinien z pewnością zawierać formację doktrynalną i moralną. Równie ważne jest, aby był on skoncentrowany na dwóch głównych obszarach: pierwszy to pogłębienie *kerygmatu*, podstawowego doświadczenia spotkania z Bogiem przez Chrystusa umarłego i zmartwychwstałego. Drugim jest wzrost w miłości braterskiej, życiu wspólnotowym, w służbie¹⁶¹”.

¹⁵⁸ Tamże, 210.

¹⁵⁹ Tamże, 211

¹⁶⁰ Tamże, 212. Zob. R. Guardini, *O istocie chrześcijaństwa*, Kraków 2000, s. 14.

¹⁶¹ CHV, 213.

Istotnym elementem we wzroście duchowym młodych jest głoszenie kerygmy, która nie może być niczym zastąpiona. Uczy więc Franciszek: „Bardzo na to nalegałem w *Evangelii gaudium* i myślę, że warto o tym przypomnieć. Z jednej strony poważnym błędem byłoby myślenie, że w duszpasterstwie młodzieżowym «rezygnuje się z *kerygmy* na rzecz formacji, która miałaby być bardziej ‘solidna’. Nie ma nic bardziej solidnego, bardziej głębszego, bardziej pewnego, bardziej treściwego i bardziej mądrego niż takie orędzie. Cała formacja chrześcijańska jest przede wszystkim pogłębieniem *kerygmy*, która przybiera coraz większą i coraz lepszą postać»¹⁶². Dlatego też duszpasterstwo młodzieżowe powinno zawsze obejmować wydarzenia pomagające odnowić i pogłębić osobiste doświadczenie miłości Boga i żywego Jezusa Chrystusa. Uczyni to, czerpiąc z różnych źródeł: świadectw, pieśni, chwil adoracji, przestrzeni refleksji duchowej z Pismem Świętym, a także za pomocą różnych bodźców poprzez sieci społecznościowe. Ale to radosne doświadczenie spotkania z Panem nigdy nie powinno zostać zastąpione przez swoistą „indoktrynację”¹⁶³.

„Z drugiej strony wszelki plan duszpasterstwa młodzieżowego – uświadamia Papież – powinien wyraźnie włączać różnorodne środki i zasoby, aby pomóc ludziom młodym wzrastać w braterstwie, by żyli jak bracia, pomagali sobie nawzajem, tworzyli wspólnotę, służyli innym, byli blisko ubogich. Jeśli braterska miłość jest «nowym przykazaniem» (por. J 13, 34), jeśli jest «doskonałym wypełnieniem Prawa» (Rz 13, 10), jeśli jest tym, co najlepiej ukazuje naszą miłość do Boga, to powinna zajmować ważne miejsce we wszelkim planie formacji i rozwoju młodzieży»¹⁶⁴.

Młodzież jako przedmiot troski duszpasterskiej

Chociaż młodzież jest pierwszorzędnym podmiotem duszpasterstwa wobec młodych, to jednak nie przestaje być ona równocześnie jej przedmiotem ze strony całej wspólnoty Kościoła oraz poszczególnych podmiotów indywidualnych: duszpasterzy młodzieży i świeckich przewodników – liderów duszpasterstwa młodzieżowego. Zresztą dokonuje się to z zgodzie z zasadą, iż wszyscy w Kościele jesteśmy podmiotem, a zarazem przedmiotem ewangelizacji, podobnie jak Kościół jest ewangelizujący i ewangelizowany zarazem, jest wielkim katechetą i katechizowanym zarazem.

Duszpasterze młodzieży, czy też ich świeccy przewodnicy i liderzy, działając w imieniu wspólnoty Kościoła, albo służą ewangelizacji młodych, albo też

¹⁶² Tamże, 214.

¹⁶³ Tamże, 214.

¹⁶⁴ Tamże, 215.

ją udaremniają wobec nich. Stąd też ważne są w duszpasterstwie młodzieży najpierw osoby, a następnie środowiska duszpasterstwa młodzieżowego. Wobec nich wszystkich Franciszek na podstawie refleksji synodalnej oraz własnej wrażliwości pastoralnej formułuje wymagania.

Gdy chodzi o osoby odpowiedzialne za duszpasterstwo młodzieży, to Franciszek wskazuje na ich rolę towarzyszącą jako osób dorosłych: „Trzeba, by ludzie młodzi byli szanowani w swojej wolności, ale potrzebują także towarzyszenia”¹⁶⁵. Pierwszym podmiotem towarzyszenia młodym jest ich własna rodzina; „Rodzina powinna być pierwszą przestrzenią akompaniamentu. Duszpasterstwo młodzieży proponuje projekt życia w oparciu o Chrystusa: budowę domu, rodziny zbudowanej na skale (por. Mt 7, 24-25). Ta rodzina, ten projekt, dla większości z nich skonkretyzuje się w małżeństwie i miłości małżeńskiej. Dlatego konieczne jest, aby duszpasterstwo młodzieżowe i rodzinne miało naturalną ciągłość, działając w sposób skoordynowany i zintegrowany, aby odpowiednio towarzyszyć procesowi powołaniowemu”¹⁶⁶.

Na przedłużeniu rodziny działa wspólnota parafialna, a w jej ramach mniejsze wspólnoty młodzieżowe, gdyż „[w]spólnota odgrywa bardzo ważną rolę w towarzyszeniu ludziom młodym, natomiast cała wspólnota powinna czuć się odpowiedzialną za ich przyjęcie, motywowanie, zachęcanie i pobudzanie. Oznacza to, że trzeba patrzeć na młodych ze zrozumieniem, uznaniem i miłością, a nie stale osądzając lub wymagając doskonałości, która nie odpowiada ich wiekowi [...]. Kościół oferuje wiele różnych przestrzeni, by przeżywać wiarę we wspólnocie, ponieważ razem wszystko jest łatwiejsze”¹⁶⁷.

„Na Synodzie «wielu podkreślało brak osób doświadczonych i oddanych posłudze towarzyszenia. Przekonanie o wartości teologicznej i duszpasterskiej słuchania pociąga za sobą ponowne przemyślenie, które służy odnowieniu form, poprzez które zazwyczaj wyraża się posługa kapłańska oraz zweryfikowanie jej priorytetów. Ponadto Synod potwierdza potrzebę przygotowania wykwalifikowanych osób konsekrowanych i świeckich, mężczyzn i kobiet, którzy mogliby towarzyszyć ludziom młodym. Charyzmat słuchania, który Duch Święty rodzi we wspólnotach, mógłby także otrzymać jakąś formę uznania instytucjonalnego dla posługi kościelnej»”¹⁶⁸. Szczególną troskę należałoby wykazywać o formację przyszłych liderów młodzieżowych. Postulowała to sama młodzież w dokumencie presynodalnym, wzywając do wypracowywania „programów formacyjnych dla młodych liderów, które będą służyły ich ciągłemu rozwojowi. Niektóre młode kobiety czują, że brakuje wzorców kobiecych liderki w przestrze-

¹⁶⁵ Tamże, 242.

¹⁶⁶ Tamże, 242.

¹⁶⁷ Tamże, 243.

¹⁶⁸ Tamże, 244.

ni Kościoła, a one również pragną dzielić się w Kościele swoją inteligencją oraz umiejętnościami. Wierzmy również, że seminarzyści oraz osoby konsekrowane powinny mieć jeszcze większą możliwość towarzyszenia młodym liderom¹⁶⁹.

W tym dokumencie presynodalnym młodzi sami wskazali cechy, jakie winny charakteryzować osoby towarzyszące im na drogach wiary. „Od przewodnika w wierze oczekuje się, że będzie wiernym chrześcijaninem, zaangażowanym w Kościele i w świecie, stale będzie dążył do świętości, będzie powiernikiem, który nie wydaje osądów, będzie aktywnie słuchał potrzeb młodych ludzi i na nie odpowiadał, będzie osobą głęboko kochającą i świadomą siebie, a także będzie znał swoje ograniczenia oraz radości i cierpienia związane z duchową wędrówką. Szczególnie istotną cechą przewodnika jest umiejętność uznania swojego człowieczeństwa – tego, że popełnia się błędy, i że nie jest się człowiekiem bez skazy, ale grzesznikiem, któremu przebaczone. Czasami przewodnicy w wierze są stawiani na piedestale, ale kiedy upadają, może to mieć niszczący wpływ na dalsze zaangażowanie młodych w Kościele. Przewodnicy nie powinni kierować młodymi jak biernymi naśladowcami, ale powinni iść razem z nimi, pozwalając im być aktywnymi uczestnikami wędrówki. Powinni uszanować wolność związaną z procesem rozeznawania i zapewnić młodym narzędzia niezbędne na tej drodze. Przewodnik powinien wierzyć całym sercem w to, że młody człowiek jest zdolny do uczestnictwa w życiu Kościoła. Powinien pielęgnować ziarna wiary w młodych, nie oczekując natychmiastowych owoców działania Ducha Świętego. Rola przewodnika nie jest i nie może być zarezerwowana tylko dla księży i osób konsekrowanych. Ludzie świeccy także powinni być do niej uprawnieni. Od wszystkich przewodników oczekuje się, że będą dobrze ukształtowani oraz że stale będą angażować się w osobistą formację¹⁷⁰. Klerykalizm stanowi główną przeszkodę w prowadzeniu młodych przez duszpasterzy, którzy są przekonani, że należą do grupy, która ma wszystkie odpowiedzi i nie musi już niczego słuchać i niczego się uczyć¹⁷¹. A to w konsekwencji „naraża osoby konsekrowane na utratę szacunku dla świętej i niezbywalnej wartości każdej osoby i jej wolności¹⁷². Papież Franciszek natomiast ze swej strony zachęca duszpasterzy młodzieży do maksymalnego otwarcia na młodych, ucząc, iż: „Dogłębne spojrzenie tych, którzy są uważani za ojców, pasterzy czy przewodników ludzi młodych, polega na dostrzeżeniu małego płomienia, który nadal się tli, krzewu, który zdaje się łamać, ale nie jest jeszcze złamany (por. Iz 42, 3). To zdolność znajdowania dróg tam, gdzie inni widzą tylko mury, to zdolność rozpoznawania szans tam, gdzie inni widzą tylko zagrożenia. Takie

¹⁶⁹ Tamże, 245.

¹⁷⁰ Tamże, 246.

¹⁷¹ Tamże.

¹⁷² Tamże, 246.

jest spojrzenie Boga Ojca, zdolnego docenić i pielęgnować ziarna dobra zasiane w sercach ludzi młodych. Każdy młody musi być uważany za «ziemię świętą», niosącą ziarna życia Bożego, przed którą musimy «zdejmąć sandały», by móc podejść i zgłębić Tajemnicę¹⁷³.

Brak świadectwa ze strony duszpasterzy i odpowiedzialnych za ewangelizację młodych może skutkować tym, że „znaczna liczba ludzi młodych z różnych przyczyn niczego nie oczekuje od Kościoła, ponieważ nie uważa go za znaczącą dla ich życia. Co więcej, niektórzy wyraźnie proszą o pozostawienie ich w spokoju, ponieważ odczuwają jego obecność jako uciążliwą, a nawet irytującą. Takie żądanie często nie rodzi się z bezkrytycznej i impulsywnej pogardy, ale ma też swoje korzenie w poważnych i godnych uszanowania przyczynach: skandalach seksualnych i ekonomicznych; nieprzygotowaniu kapłanów, którzy nie potrafią odpowiednio uchwycić wrażliwości młodych ludzi; braku staranności w przygotowaniu homilii i głoszeniu słowa Bożego; bierności przypisywanej ludziom młodym we wspólnocie chrześcijańskiej; trudnościom Kościoła w uzasadnianiu swojego stanowiska doktrynalnego i etycznego wobec współczesnego społeczeństwa¹⁷⁴.

Oprócz indywidualnych podmiotów towarzyszenia młodym papież Franciszek wskazuje na podmioty instytucjonalne typu edukacyjnego i wymaga od nich otwartości, bez ograniczenia do nich dostępu dla niektórych uczniów i studentów. „Niewątpliwie instytucje edukacyjne Kościoła są wspólnotowym środowiskiem towarzyszenia, pozwalającym ukierunkować wielu młodych, zwłaszcza wówczas, gdy «starają się przyjmować wszystkich ludzi młodych, niezależnie od ich wyborów religijnych, pochodzenia kulturowego, czy sytuacji osobistej, rodzinnej lub społecznej. W ten sposób Kościół w różnych częściach świata wnosi fundamentalny wkład w zintegrowaną edukację młodych». Bezpodstawnie ograniczyłyby swoją funkcję, jeśli ustanowiłyby ścisłe kryteria dopuszczenia uczniów i studentów lub ich pozostawiania, ponieważ pozbawiałyby wielu młodych towarzyszenia, które mogłoby im pomóc w ubogaceniu swego życia¹⁷⁵. Gdy chodzi o środowiska, to Papież uczy, iż: „[w]e wszystkich naszych instytucjach musimy znacznie bardziej rozwijać i umacniać naszą zdolność do serdecznej gościnności, ponieważ wielu przybywających ludzi młodych znajduje się w sytuacji głębokiego osierocenia. I nie mam na myśli pewnych konfliktów rodzinnych, ale doświadczenie, które dotyczy w równym stopniu dzieci, młodzieży i dorosłych, matek, ojców i dzieci. Dla wielu naszych współczesnych sierot – być może dla nas samych – wspólnoty takie jak parafia i szkoła powinny

¹⁷³ Tamże, 67.

¹⁷⁴ Tamże, 40. Zob. M. Bartnikowski, *Ksiądz i młodzież*, w: „Zeszyty Teologiczne” 19 (2010), nr 47, s. 96-101.

¹⁷⁵ CHV, 247.

oferować drogi bezinteresownej miłości i promocji, afirmacji i rozwoju. Wielu młodych czuje się dzisiaj dziećmi porażki, ponieważ marzenia ich rodziców i dziadków zostały spalone na stosie niesprawiedliwości, przemocy społecznej, tego «ratuj się, kto może». Ileż eliminacji! Jeśli młodzi ludzie dorastali w świecie popiołów, niełatwo jest im podtrzymywać ogień wielkich pragnień i planów. Jeśli dorastali na pustyni pozbawionej znaczeń, jakże mogą chcieć poświęcić się, by siać? Doświadczenie nieciągłości, eliminacji i upadku podstawowych pewników, któremu sprzyja dzisiejsza kultura medialna, powodują to uczucie głębokiego osierocenia, na które musimy odpowiedzieć poprzez tworzenie przestrzeni braterskich i atrakcyjnych, gdzie żyłoby się sensownie¹⁷⁶.

Ten papieski program duszpasterskiego oddziaływania na młodzież nastawiony jest ostatecznie na „tworzenie «domu», na tworzenie rodziny; na uczenie się odczuwania jedności z innymi, abstrahując od powiązań utylitarystycznych lub funkcjonalnych; bycie zjednoczonymi w taki sposób, że odczuwamy życie jako trochę bardziej ludzkie. Tworzenie domu to umożliwienie, aby prorocтво nabrało kształtu i uczyniło nasze godziny i dni mniej nieprzyjawnymi, mniej obojętnymi i anonimowymi. To tworzenie więzi, które buduje się przez proste, codzienne gesty, które wszyscy możemy wykonywać. Jak wszyscy dobrze wiemy, dom potrzebuje współpracy wszystkich. Nikt nie może być obojętny lub obcy, ponieważ każdy jest kamieniem niezbędnym do jego budowania. A to zakłada proszenie Pana, aby dał nam łaskę uczenia się cierpliwości, uczenia się przebaczenia sobie nawzajem. Uczenia się każdego dnia zaczynać od nowa. A ile razy trzeba wybaczać lub zaczynać od nowa? Siedemdziesiąt siedem razy – tyle, ile jest konieczne. Tworzenie silnych więzi wymaga zaufania, które codziennie karmi się cierpliwością i przebaczeniem. I w ten sposób zachodzi cud doświadczenia, że tutaj człowiek rodzi się na nowo. Tutaj wszyscy rodzimy się na nowo, ponieważ odczuwamy skuteczne działanie czułości Boga, która umożliwia nam marzenie o świecie bardziej ludzkim, a zatem i bardziej Bożym¹⁷⁷.

Następnie Franciszek formułuje wymagania pod adresem instytucji wychowawczych, ucząc, iż „[w] tym kontekście, w naszych instytucjach musimy oferować młodym stosowne miejsca, którymi mogliby zarządzać według swego uznania i gdzie mogliby swobodnie wchodzić i wychodzić, miejsca, które byłyby dla nich gościnne i gdzie mogliby spontanicznie i ufnie iść na spotkanie innych młodych, zarówno w chwilach cierpienia czy nudy, jak i wtedy, gdy chcą świętować swoje radości. Coś z tego dokonały niektóre oratoria oraz inne ośrodki młodzieżowe, które w wielu przypadkach są środowiskiem, w którym młodzi przeżywają doświadczenia przyjaźni i zakochania, gdzie się spotykają, mogą wspólnie słuchać muzyki, dzielić czas rekreacji, sportu, a także wymieniać się swoimi reflek-

¹⁷⁶ Tamże, 216.

¹⁷⁷ Tamże, 217.

sjami czy razem się modlić, z pewnym wsparciem i różnymi propozycjami. W ten sposób następuje to niezbędne głoszenie «jednej osoby drugiej osobie», którego nie można zastąpić żadnymi zasobami czy strategią duszpasterską¹⁷⁸.

„Przyjaźń i relacje, często w grupach mniej lub bardziej zorganizowanych, stwarzają okazję do wzmocnienia umiejętności społecznych i relacyjnych w kontekście, w którym nie jest się ocenianym i osądzanym. Doświadczenie grupowe jest także wielką okazją do dzielenia się wiarą i do wzajemnej pomocy w dawaniu świadectwa. Ludzie młodzi potrafią prowadzić innych młodych i być prawdziwymi apostołami wśród swoich przyjaciół¹⁷⁹. Papież jednak zastrzega, iż „[n]ie oznacza to, aby się izolowali i tracili wszelki kontakt ze wspólnotami parafialnymi, ruchami i innymi instytucjami kościelnymi. Włączają się jednak lepiej we wspólnoty otwarte, żywe w wierze, pragnące promieniować Jezusem Chrystusem, radosne, wolne, braterskie i zaangażowane. Wspólnoty te mogą być drogami, w których młodzi czują, że możliwe jest pielęgnowanie cennych relacji¹⁸⁰.”

Wśród instytucji edukacyjnych ogromną rolę w duszpasterstwie młodzieży odgrywa szkoła. „Szkoła stanowi niewątpliwie platformę – uczy Franciszek – by dotrzeć do dzieci i młodzieży. Jest ona szczególnym miejscem promocji osoby i z tego względu wspólnota chrześcijańska zawsze poświęcała jej wielką uwagę, czy to kształcąc osoby nauczające i kadrę kierowniczą, czy też tworząc swoje szkoły, różnych rodzajów i stopni. W tej dziedzinie Duch Święty wzbudził niezliczone charyzmaty i świadectwa świętości. Niemniej szkoła potrzebuje pilnej samokrytyki, jeśli weźmiemy pod uwagę wyniki duszpasterstwa wielu instytucji oświatowych, duszpasterstwa skoncentrowanego na nauce religii, które często okazuje się niezdolne do wzbudzenia trwałych doświadczeń wiary¹⁸¹. „Ponadto istnieją szkoły katolickie, które wydają się być zorganizowane tylko po to, aby trwały. [...] Szkoła zamieniona w «bunkier», chroniący przed błędami «zewnątrznymi» jest karykaturalnym wyrazem tej skłonności. Obraz ten odzwierciedla w sposób prowokacyjny to, co doświadcza wielu ludzi młodych w chwili wyjścia z niektórych placówek oświatowych: niemożliwa do pokonania rozbieżność pomiędzy tym, czego ich uczono, a światem, w którym żyją. Również otrzymane przez nich propozycje religijne i moralne nie przygotowały ich do stawienia czoła światu, który ich wyśmiewa, a nie nauczyli się takich sposobów modlitwy i przeżywania wiary, które łatwo można by podtrzymać pośród rytmu tego społeczeństwa. Istotnie, jedną z największych radości wychowawcy jest to, gdy widzi, że jego uczeń staje się osobą silną, zintegrowaną,

¹⁷⁸ Tamże, 218.

¹⁷⁹ Tamże, 219.

¹⁸⁰ Tamże, 220.

¹⁸¹ Tamże, 221. Zob. W. Kujawin, *Parafialne duszpasterstwo katechetyczne w optyce magisterium Kościoła*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 23 (2014), 3, s. 25.

biorącą czynny udział w życiu i zdolną do dawania¹⁸².

Uprzywilejowana rola w tym względzie przypada szkole katolickiej, która „jest nadal istotną przestrzenią ewangelizacji ludzi młodych. Ważne jest uwzględnianie kilku inspirujących kryteriów [...] «w wyjściu» misyjnym, takich jak: doświadczenie kerygmatu, dialog na wszystkich poziomach, interdyscyplinarność i trans-dyscyplinarność, promowanie kultury spotkania, pilna potrzeba «tworzenia sieci» i opcji na rzecz najuboższych, tych, których społeczeństwo odrzuca i odrzuca. Także zdolność integrowania umiejętności głowy, serca i rąk¹⁸³.

Wreszcie w duszpasterstwie młodzieży niesamowicie ważna jest formacja kulturowa zsynchronizowana z formacją duchową, „nie możemy oddzielić formacji duchowej od formacji kulturowej. Kościół zawsze starał się stworzyć dla młodych przestrzeń dla najlepszej kultury. Nie powinien z tego rezygnować, ponieważ ludzie młodzi mają do tego prawo. A «zwłaszcza dzisiaj, prawo do kultury oznacza ochronę mądrości, czyli wiedzy ludzkiej i ucłowieczającej. Nazbyt często jesteśmy uwarunkowani banalnymi i przemijającymi wzorcami życia, które pobudzają do pogoni za tanim sukcesem, dyskredytując poświęcenie, wpajając ideę, że studiowanie jest nieprzydatne, jeśli nie daje od razu czegoś konkretnego. [...] Oto wasze wielkie zadanie: odpowiadać na paraliżujące śpiewki konsumpcjonizmu kulturowego decyzjami dynamicznymi i mocnymi, poszukiwaniami, wiedzą i dzieleniem się»¹⁸⁴. Papież Franciszek wskazuje wreszcie na różne obszary rozwoju duszpasterskiego, na których młodzi mogą dojrzewać duchowo i apostołsko i przygotowywać się do świadczenia o Chrystusie w środowisku kościelnym i swojej codzienności. Dokonywać się to może m.in. przez:

1' Otwarcie się na duchowość: modlitwę, adorację, kontemplację, głębsze przeżywanie liturgii. „Trzeba tylko znaleźć odpowiednie style i sposoby, aby pomóc im wejść w to doświadczenie o bardzo dużej wartości. W odniesieniu do oddawania czci Bogu i modlitwy: «w różnych kontekstach młodzi katolicy domagają się propozycji modlitewnych i wydarzeń sakramentalnych, zdolnych do przemieniania ich życia powszedniego w świeżą, autentyczną i radosną liturgię»¹⁸⁵, które przełamują rutynę i pomagają doświadczyć radości wiary¹⁸⁶.

2' Zwiększenie uwagi na konkretną służbę młodych wobec potrzebujących, która otwiera młodych na Boży dar wiary i miłości. „Często ta posługa jest pierw-

¹⁸² Tamże, 221.

¹⁸³ Tamże, 222.

¹⁸⁴ Tamże, 223.

¹⁸⁵ DK, 51.

¹⁸⁶ CHV, 224.

szym krokiem do odkrycia lub ponownego odkrycia życia chrześcijańskiego i kościelnego. Wielu ludzi młodych jest znużonych naszymi programami formacji doktrynalnej, a także duchowej, i czasami domagają się możliwości bardziej aktywnego uczestnictwa w działaniach, które czyniłyby coś dla ludzi¹⁸⁷.

3' Stosowanie form wyrazu artystycznego, takich jak: teatr, malarstwo, zwłaszcza muzyka, stanowiąca „środowisko, w którym stale zanurzeni są ludzie młodzi, a także kulturę i język zdolny do budzenia emocji i kształtowania tożsamości. Język muzyki stanowi także bogactwo duszpasterskie, będące wyzwaniem szczególnie dla liturgii i jej odnowy¹⁸⁸. „Śpiew może być wielkim bodźcem dla drogi ludzi młodych¹⁸⁹.

4' „Równie istotne jest znaczenie, jakie wśród młodzieży zajmuje uprawianie sportu, którego potencjału wychowawczego i formacyjnego Kościół nie powinien lekceważyć i w którym powinien być silnie obecny. U podstaw tego doświadczenia sportowego jest «radość: radość poruszania się, radość bycia razem, radość z powodu życia i darów, które Stwórca daje nam każdego dnia»¹⁹⁰.

5' „W wielu nastolatkach i młodych szczególną atrakcją budzi kontakt ze światem stworzonym i są wrażliwi na ochronę środowiska, jak to się dzieje w przypadku harcerzy i innych grup, które organizują dni na łonie natury, kampingi, wędrówki, wyprawy i kampanie ochrony środowiska [...]. Doświadczenia te mogą wytyczać drogę prowadzącą do szkoły powszechnego braterstwa i modlitwy kontemplacyjnej¹⁹¹.

6' „W wielu krajach sieci internetowe i społecznościowe są obecnie nieodzowną przestrzenią, aby dotrzeć i angażować ludzi młodych, także w inicjatywy i działania duszpasterskie¹⁹².

Zakończenie

Adhortacja *Christus vivit*, stanowiąca pokłosie XV Zgromadzenia Zwyczajnego Synodu Biskupów oraz wyraz pasterskiej wrażliwości papieża Franciszka na sytuację młodych dziś, jest wielkim przynagleniem do „odnowienia duszpasterstwa młodzieżowego i uwolnienia go od schematów, które nie są już sku-

187 Tamże, 225.

188 DK, 47.

189 CHV, 226.

190 Tamże, 227.

191 Tamże, 228.

192 Tamże, 87.

teczne, ponieważ nie nawiązują dialogu z obecną kulturą młodych¹⁹³.

Ta odnowa jednak, zanim przybierze kształt konkretnych programów i działań duszpasterskich, winna leżeć na linii głoszonego przez Franciszka „nawrócenia duszpasterskiego”, które dotyczy wizji Kościoła gotowego podjąć się odnowionego duszpasterstwa młodzieży. Kościół bowiem „nie zawsze przyjmuje postawę Jezusa. Zamiast być gotowym, by dogłębnie wsłuchać się w głos młodych, „czasami przeważa skłonność do udzielania gotowych odpowiedzi i gotowych recept, nie pozwalając na pojawienie się pytań młodzieńczych w ich nowości i zrozumienie zawartej w nich prowokacji”¹⁹⁴. Stąd też papież Franciszek w ciągu całej swej refleksji zawartej w jego adhortacji, wsłuchując się w głos młodych oraz ojców synodalnych, stara się przedstawić taki Kościół, jaki mógłby sprostać wyzwaniom płynącym ze świata współczesnej młodzieży przez adekwatne propozycje duszpasterskie. Tylko wówczas, jak zauważa Franciszek, „kiedy Kościół porzuca sztywne schematy i otwiera się na słuchanie młodych z uwagą i otwartością, to wówczas ta empatia go ubogaca, ponieważ „pozwala młodym na wniesienie do wspólnoty ich wkładu, dopomagając jej w zrozumieniu nowych wrażliwości i postawieniu sobie nowych pytań”¹⁹⁵.

Stąd też Kościół zdolny do odnowienia swej troski duszpasterskiej o młodych ludzi winien jawić się młodym, według wskazań papieża Franciszka, jako:

- Kościół koncentrowany na Jezusie Chrystusie a nie na sobie¹⁹⁶;
- Kościół nieustannie się odnawiający¹⁹⁷;
- Kościół uważny na znaki czasu¹⁹⁸;
- Kościół dialogu¹⁹⁹;
- Kościół wychodzący, zapraszający, poszukujący²⁰⁰;
- Kościół przygarniający – macierzyński współczujący²⁰¹;
- Kościół towarzyszący²⁰²; Kościół słuchający²⁰³;

¹⁹³ Tamże, 208.

¹⁹⁴ Tamże, 65.

¹⁹⁵ Tamże.

¹⁹⁶ CHV, 34. Z przywołaniem DK, 50.

¹⁹⁷ Tamże, 34.

¹⁹⁸ Tamże, 39.

¹⁹⁹ Tamże, 38.

²⁰⁰ Tamże, 209.

²⁰¹ Tamże, 75, 76.

²⁰² Tamże, 185, 242, 245, 246.

²⁰³ Tamże, 41, 42.

- Kościół obecny w dramatach młodych²⁰⁴;
- Kościół punkt odniesienia dla młodzieży²⁰⁵;
- Kościół żywego świadectwa²⁰⁶.

Wydaje się właśnie więc, że w tym odnowionym obliczu Kościoła młodzi odkryją na nowo swoje miejsce i swoją misję, gdyż zaproponuje on im duszpasterstwo, jakiego wymaga od niego sam Chrystus i na jakie oczekują sami młodzi w dobie obecnych przemian²⁰⁷.

Dlatego też refleksja nad papieską wizją duszpasterstwa młodzieży, zawarta w adhortacji *Christus Dominus*, w celu jej recepcji i przystosowania do warunków lokalnych wspólnot kościelnych, wydaje się być nie tylko ważna i pożyteczna, ale także szczególnie nagląca wobec wyzwań, przed jakimi staje to duszpasterstwo we współczesnym Kościele, także w Polsce²⁰⁸.

Bibliografia

Concilium Vaticanum II, *Decretum de apostolatu laicorum* „*Apostolicam actuositatem*”, AAS 58 (1966), 837–864, w: Sobór Watykański II, *Dekret o apostolstwie świeckich* „*Apostolicam actuositatem*”, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2002, s. 377–401.

Franciscus, *Lettera ai giovani in occasione della presentazione del documento preparatorio della XV Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei vescovi*, http://w2.vatican.va/content/francesco/it/letters/2017/documents/papa-francesco_20170113_lettera-giovani-doc-sinodo.html (dostęp: 3.04.2019).

Franciscus, *Adhortatio apostolica de Evangelio Nuntiando nostra aetate* „*Evangelii gaudium*”, AAS 105 (2013), 1019–1137.

²⁰⁴ Tamże, 83.

²⁰⁵ Tamże, 93.

²⁰⁶ Dokument przedsynodalny, nr 7. Wiara i Kościół. Zob. E. Parafiniuk, *Młodziż sama o sobie: refleksje nad dokumentem końcowym ze spotkania presynodalnego przed XV Zwyczajnym Zgromadzeniem Ogólnym Synodu Biskupów „Młodziż, wiara, rozeznanie powołania”*, w: *Duszpasterstwo młodzieży w Polsce wobec współczesnych przemian*, Warszawa 2018, s. 197–210.

²⁰⁷ J. Przybyłowski, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży. Studium pastoralne*, Lublin 2001.

²⁰⁸ Ochotny P., Tutak M.J., Wielebski T. (red.), *Duszpasterstwo młodzieży w Polsce wobec współczesnych przemian*, Warszawa 2018.

Franciszek, *Adhortacja apostolska Evangelii gaudium o głoszeniu Ewangelii w świecie współczesnym*, Wydawnictwo M, Kraków 2014.

Franciszek, *Adhortacja apostolska Gaudete et exsultate o powołaniu do świętości w świecie współczesnym* (Watykan, 19 III 2018).

Franciszek, *Posynodalna adhortacja apostolska Christus vivit do młodych i całego Ludu Bożego*, Wydawnictwo M, Kraków 2019.

Jan Paweł II, *List do Młodych całego świata Parati semper z okazji Międzynarodowego Roku Młodzieży*, Watykan 1985.

Ioannes Paulus II, *Adhortatio apostolica postsynodalis de vocatione et missione Laicorum in Ecclesia et in mundo „Christifideles laici”*, AAS 81 (1989), 393-521.

Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie „Christifideles laici”*, w: *Adhortacje Jana Pawła II*, t. 1, Wydawnictwo Znak, Kraków 1996, 271-377.

Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja Pastores dabo vobis o formacji kapłanów we współczesnym świecie* (Watykan, 15 III 1992).

XV Ordinary General Assembly of The Synod of Bishops (From 3th to 28 October), *Young People, the Faith and Vocational Discernment*, <http://www.synod2018.va/content/synod2018/en.html> (dostęp: 2.04.2019).

Sinodo Dei Vescovi, *XV Assemblea Generale Ordinaria. I giovani, La fede e Il discernimento vocazionale. Documento preparatorio*, http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20170113_documento-preparatorio-xv_it.html (dostęp: 2.04.2019).

Documento della Riunione pre-sinodale in preparazione alla XV Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi (Roma, 19-24 marzo 2018), 24.03.2018, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/03/24/0220/00482.html> (dostęp: 30.03.2018).

Sinodo Dei Vescovi, *XV Assemblea Generale Ordinaria « I giovani, La fede e Il discernimento vocazionale. Instrumentum laboris*, Città del Vaticano 2018.

Synod 18, *Documento finale e Votazioni del Documento finale del Sinodo dei Vescovi al Santo Padre Francesco (27 ottobre 2018)*, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/10/27/0789/01722.html> (dostęp: 4.04.2019).

Lettera dei Padri Sinodali ai giovani (27 ottobre 2018), <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/10/28/0790/01710.html#lettera> (dostęp: 3.04.2019).

Bartnikowski M., *Ksiądz i młodzież*, w: „Zeszyty Teologiczne” 19 (2010), nr 47, s. 96-101.

Długosz A, *Młodzieży duszpasterstwo*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 511-515.

Duda M., *Światowe Dni Młodzieży. Ewangelizacyjny projekt Jana Pawła II wobec Kościoła przyszłości*, w: M. Duda, *VI Światowy Dzień Młodzieży Częstochowa '91. Owocowanie 1991-2016*, T. II/4, Wydawnictwo Naukowe Wyższego Instytutu Teologicznego, Częstochowa 2016, s. 425-446.

Duszpasterstwo zwyczajne, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 212-218.

Fiałkowski M., *Papieża Franciszka inspiracje dla duszpasterstwa młodzieży*, „Polonia Sacra” 20 (2016), nr 4 (45), s. 87-99.

Gaeta V., coll. Półtawska W., *L'alba del futuro. Gli insegnamenti di Giovanni Paolo II ai giovani*, Edizioni dell'Orso, Alessandria 2015.

Giemza B., *W drodze ku synodowi biskupów o młodzieży*, w „Studia Pastoralne”. Rocznik Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, R. 13 (2017), nr 13, s. 13-26.

Guardini R., *O istocie chrześcijaństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2000, s. 14.

Kujawin, W., *Parafialne duszpasterstwo katechetyczne w optyce magisterium Kościoła*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 23 (2014), 3, s. 25-27.

Lipiec D., *Podstawy teologiczne duszpasterstwa młodzieży. Nauczanie św. Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka*, w: P. Ochotny, M.J. Tutak, T. Wielebski (red.), *Duszpasterstwo młodzieży w Polsce wobec współczesnych przemian*, Wydawnictwo Gotów, Warszawa 2018, s. 19-47.

Ochotny P., Tutak M.J., Wielebski T. (red.), *Duszpasterstwo młodzieży w Polsce wobec współczesnych przemian*, Wydawnictwo Gotów, Warszawa 2018.

Parafiniuk E., *Młodzież sama o sobie. Refleksje nad dokumentem końcowym ze spotkania presynodalnego przed XV Zwyczajnym Zgromadzeniem Ogólnym Synodu Biskupów „Młodzież, wiara, rozeznanie powołania”*, w: P. Ochotny, M.J. Tutak, T. Wielebski (red.), *Duszpasterstwo młodzieży w Polsce wobec współczesnych przemian*, Wydawnictwo Gotów, Warszawa 2018, s. 197-210.

Pawlina K., *Metodologia Papieża Franciszka w duszpasterstwie młodzieży*, „Niedziela” (2016), nr 38, s. 26-27.

Przybyłowski J., *Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży. Studium pastoralne*, Wydawnictwo Gaudium, Lublin 2001.

Rusin S. (red.), *Idźcie, zróbcie raban. Jak młodzi rozumieją wezwanie Franciszka*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013.

Socha J., *Teologiczno-pastoralne znaczenie pojęcia „nawrócenie pastoralne” w świetle adhortacji „Evangelii gaudium”*, <https://www.swmikolaj.org/ks-jacek-socha/64-teksty-ks-jacka-sochy/1446-teologiczno-pastoralne-znaczenie-pojcia-nawrocenie-pastoralne-w-wietle-adhortacji-evangelii-gaudium.html> (dostęp: 10.04.2019).

Wojtkun J., *W przededniu październikowego Synodu Biskupów o młodzieży*. Omówienie dokumentu przygotowawczego, w: „Zeszyty Formacji Katechetów” R. 18 (2018), nr 4, s. 17-24.

Streszczenie

TROSKA DUSZPASTERSKA O MŁODZIEŻ W ŚWIETLE ADHORTACJI APOSTOLSKIEJ PAPIEŻA FRANCISZKA *CHRISTUS VIVIT*

Troska duszpasterska o ludzi młodych jest istotną częścią powołania i misji Kościoła w ciągu jego dziejów. Szczególnym tego przejawem jest zwołanie przez papieża Franciszka - XV Zgromadzenia Zwyczajnego Synodu Biskupów, który odbył się w Rzymie w dniach 3-28 października 2018 roku, pod hasłem „Młodzi ludzie, wiara i rozeznanie powołania”. Owocem refleksji zarówno przedsynodalnej, jak i synodalnej jest ogłoszona przez Franciszka w dniu 25 marca 2019 roku posynodalna adhortacja apostolska *Christus vivit*. Papież przedstawia w niej obraz współczesnej młodzieży w świetle refleksji płynącej z wiary, jak i opartej na współczesnym doświadczeniu ogólnoludzkim, w tym szczególnie ludzi młodych. Prezentuje relację młodych ludzi do wiary w Boga i ich stosunek do Kościoła, uwzględniając w tym względzie ich oczekiwania. Proponuje także adekwatne na dzisiejsze czasy duszpasterstwo młodzieżowe, które powinno mieć ze swej natury charakter powołaniowy, charakteryzować się synodalnością i nie ograniczać się do grup elitarnych, lecz być młodzieżowym duszpasterstwem ludowym o ukierunkowaniu na misję. Wskazuje także na szereg konkretnych propozycji służących odnowie duszpasterstwa młodzieżowego oraz formułuje uwagi krytyczne wobec niektórych jego form.

Refleksja nad papieską wizją duszpasterstwa młodzieży, zawartą w adhortacji *Christus vivit*, w celu jej recepcji oraz realizacji i przystosowaniu do warunków lokalnych wspólnot kościelnych, wydaje się być nie tylko ważna i pożyteczna, ale także

szczególnie nagłaça wobec wyzwań, przed jakimi staje to duszpasterstwo we współczesnym Kościele, także w Polsce.

Słowa kluczowe: Kościół, Papież Franciszek, Synod Biskupów, Adhortacja apostołska, Młodzież, duszpasterstwo, duszpasterstwo młodzieży

Summary

PASTORAL CARE ABOUT YOUTH IN THE LIGHT OF APOSTOLIC ADHORTATION OF THE POPE FRANCIS *CHRISTUS VIVIT*

Pastoral concern for young people is an essential part of the Church's vocation and mission throughout its history. A special manifestation of this is the convocation of Pope Francis XV ORDINARY GENERAL ASSEMBLY OF THE SYNOD OF BISHOPS (From 3th to 28 October 2018), under the slogan "Young People, the Faith and Vocational Discernment". The fruit of both pre-Synodal and Synodal reflection is the post-synodal apostolic exhortation *Christus vivit*, proclaimed by Francis on March 25, 2019. The Pope presents in it the image of contemporary youth in the light of reflection flowing from faith as well as based on contemporary human experience, especially young people. It presents the relationship of young people to faith in God and their attitude towards the Church, taking into account their expectations in this regard. It also proposes a youth pastoral program adequate for today, which should be vocational in its nature, characterized by synodality and not limited to elite groups, but to be a youth pastoral work for the people. He also points to a number of specific proposals for the renewal of youth ministry and makes critical comments on some of its forms.

Reflection on the papal vision of youth ministry, included in the *Christus vivit* adhortation for its reception and implementation and adaptation to the local conditions of ecclesial communities seems to be not only important and useful, but also particularly urgent in the face of the challenges that pastoral work in the modern Church, also in Poland.

Keywords: The Church, Pope Francis, The Synod of Bishops, The Apostolic Exhortation, Youth, Ministry, Youth Ministry

Nota o Autorze

Marian Władysław Duda, prezbiter Archidiecezji Częstochowskiej (święcenia 1975 r.), doktor teologii moralnej, doktor habilitowany teologii pastoralnej, eme-

rytowany profesor Wyższego Instytutu Teologicznego im. NMP Stolicy Mądrości w Częstochowie (afiliowanego do Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie – WT UPJPII). Rektor Wyższego Instytutu Teologicznego w latach 2007–20017, b. Kierownik Sekcji WT UPJPII w Częstochowie w latach 2007–2017, członek Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie Oddział w Częstochowie. Zainteresowania badawcze i publikacje w zakresie teologii pastoralnej, teologii i historii parafii, teologii laikatu, Akcji Katolickiej oraz biografii wybitniejszych duszpasterzy Kościoła częstochowskiego.